

Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap

V. évf.
5. szám
2004. október

A TARTALOMBÓL:

475 éves a mezőtúri iskola

Tanévkezdés

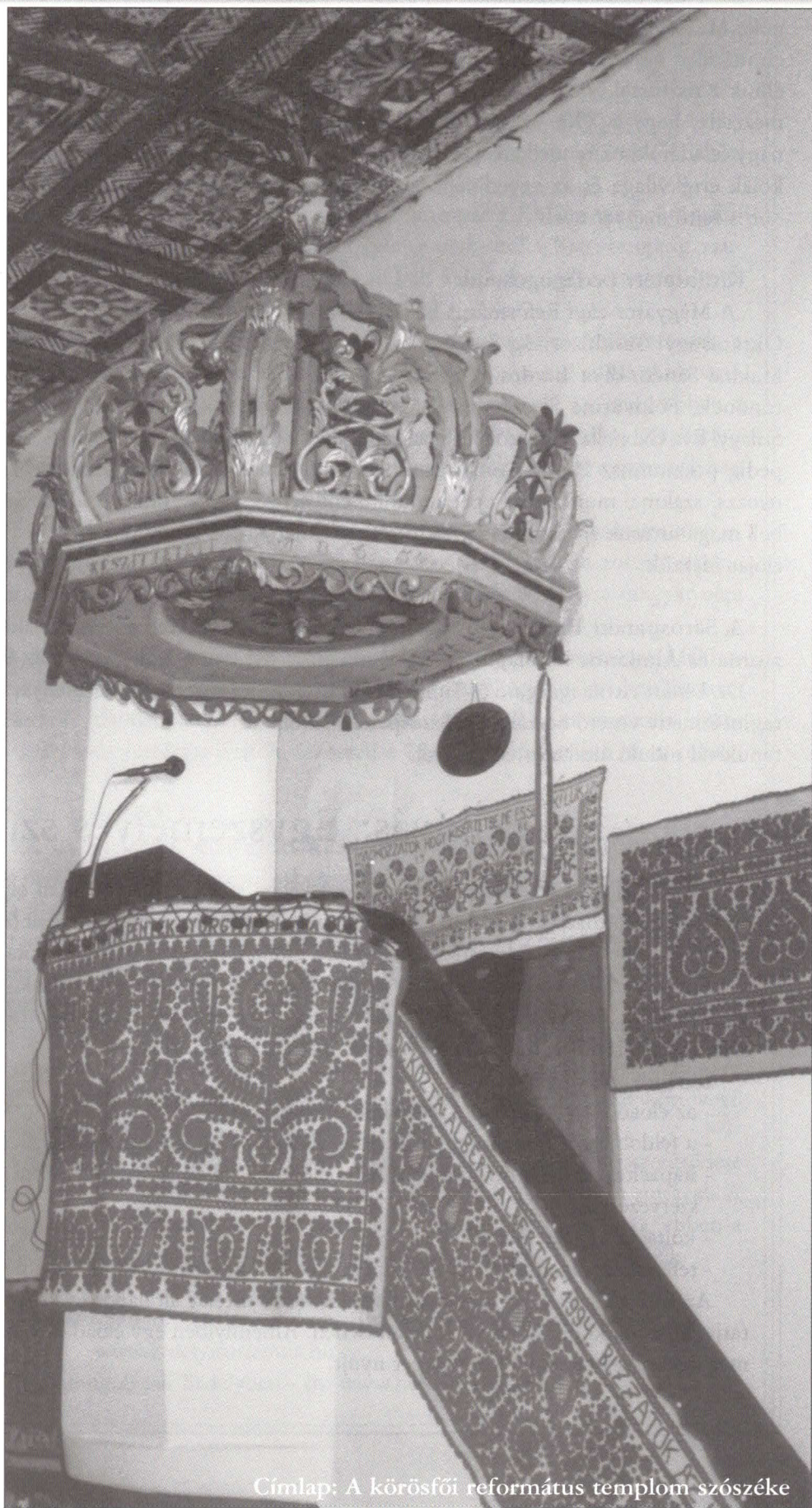
Kitüntetett pedagógusaink

Bemutatjuk új iskoláinkat: A Sárospataki Református Kollégium Általános Iskolája

Kiss Sándor pataki évei

Az új érettségi: matematika

A magyar református nevelés 475. tanévében

Címlap: A körösfői református templom szószéke

Több olvasónk kérte, hogy lapunkban tömör leírásban foglaljuk össze az egyes cikkeket.

Tanévnyitó beszéd

Dr. Nagy Sándor főgondnok úr, a Zsinat világi elnöke Mezőtúron, az Országos Református Tanévnyitón elmondott beszédében kiemelte, hogy szövetségben élünk Krisztussal és egymással. A diákokat arra figyelmeztette, hogy a XXI. század világában megoldandó nagy feladatokhoz rendelkezésükre áll a református iskolák értékvilága és az egyedülálló gondolkodási módot is rejtő magyar nyelv.

Kitüntetett pedagógusaink

„A Magyarországi Református Egyház Zsinata – az Oktatásügyi Szakbizottság javaslatára – 2004-ben a Makkai Sándor-díjat Bárdos Péterné Varga Edit tanítónőnek, Földváriné Simon Ilona igazgatónőnek és Szilágyi Éva Gabriella igazgatónőnek, az Imre Sándor-díjat pedig posztumusz Pápay Sándor tanár úrnak adományozza szakmai munkájuk és példamutató emberi-hitbeli magatartásuk érdeméért.” A kitüntetettek laudációját idézzük.

A Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma és Általános Iskolájának bemutatása.

Dr. Lénárt Attila igazgató és Timáriné Király Sarolta tagintézmény vezető beszámol a Sárospataki Iskola 22 tanulóval induló általános iskolájáról.

475 éves korszerű iskola

Dr. Szilágyi Ferenc felidézi, hogy az iskola Szegedi Kis István rektorsága alatt erősödött meg. Az ellenreformáció korában Debrecen partikulája volt. A szabadságharc eltiprása után a bécsi kormányrendelet megtiltotta azt is, hogy a protestáns iskolákat a város jövedelméből fizessék, s így minden iskolaügyi költség az egyháztagokat terhelte. Államosítás: 1950. 1992. augusztus 30-án „a letört ág visszaforrított törzsére: a mezőtúri gimnázium visszatért a református egyház kebelére”. Írását az iskoláról szóló versek teszik színesebbé.

Tanítóképzőben Sárospatakon

Pótor Imre Kiss Sándor kisközgazda politikusról ír, az élet-meghatározó élményt adó Alma Materről. Kiss Sándor sorsa összefonódott a magyar református diákok SDG Szövetségével, bekapcsolódott a falukutatásba.

Emlékét alapítvány és főiskolai tanterem őrzi Patakon.

A új érettségi: matematika

Bay László írása bemutatja, hogyan változnak a matematika vizsgakövetelmények, milyen hangsúlyváltozásokat jelent ez a tanításban, hogyan értékeli a diákok teljesítményét.

Felhívás: Egyszemélyes színház

Az RPI előadói adatbázisa fejlesztése érdekében szeretne összegyűjteni olyan előadókat, akik vállalkoznak arra, hogy református iskolákban a (magyar) irodalom legfontosabb alkotásait (elsősorban tantervi kötelező anyagokat, pl. János vitéz, Toldi, stb.) élményszerű módon, rendhagyó irodalomóra keretében bemutatsanak.

Egy-három fős művészi igényű előadásokra /szolgáltatokra/ gondolunk, melyek 1 (középiskolában esetleg 2) tanóra keretében, egyszerű kellékekkel, díszletjelzésekkel tantermi körülmények között alkalmasak arra, hogy a tanulók még jobban megszeressék a tanult műveket.

Beküldendő:

- az előadó vagy a csoport rövid bemutatkozása
- a feldolgozott irodalmi alkotás címe, melyik évfolyamnak ajánlott, időtartama, 6-15 soros szinopszis
- kapacitás: milyen távolságban, hány előadást vállal; milyen létszámú csoportok előtt, mennyi a szervezési idő,
- költségek megjelölése
- referencia: olyan iskola címe, ahol az előadást már bemutatták, véleményadó személy megnevezésével.

Az RPI vállalja, hogy a megkapott előadások listáját általános és középiskola magyartanárokhoz eljuttatja, közreműködik az előadók felkérésében. Amennyiben egy előadásról még nincs referencia, a bemutató megszervezésében az RPI segítséget nyújt.

Beküldési határidő: 2005. január 14.

Tanévnyitó beszéd (részletek)

Dr. Nagy Sándor

Igen Tisztelt Ünneplő Gyülekezet!

... Az országos református tanévnyitó 10 éve évről-évre megisméltendő alkalom. Ez a fajta segerszemle, melynek most részesei vagyunk, jó lehetőséget kínál arra, hogy emlékeztessük egymást azokra a felülről nyerhető erőforrásokra, melyekből táplálkozva új erőt kapunk az új tanév ránk váró feladataiban, megpróbáltatásaiban. Sőt, megkapjuk azt a ráadás-erőt is, melynek birtokában többet tudunk letenni az asztalra, mint amit papírforma szerint (a bármely hazai iskola számára) jelenleg megszabott és korlátozott feltételrendszer megenged.

A most együtt hallgatott Ige, a közös odafordulás imában Urunkhoz és az ősi ének zengése ebben a szép templomban, annak a fontos jele, hogy bennünket a közoktatás felelősségteljes országos feladatain kívül más szálak is összekötnek. Mi szövetségben vagyunk! Eltérhetetlen szövetségben. Elsősorban Urunkkal, aki megszólított, elhívott egyenként, és Krisztus testvéri szövetségébe befogadott, sőt Igéje által napról-napra tanácsol is bennünket.

Krisztus testének tagjaiként nemcsak szabad, de szükséges is újabb földi gyakorlati szövetséget kötnünk. Hiszen ezek a szövetségek alkotják közösségi létünknek azt a szövetét, mely egybetart akkor is, ha gyengül az erőnk, vagy éppen a külső támadások vagy megszorítások miatt a gyengébbek és erőtlenebbek elbuknának vagy összeroskadanak.

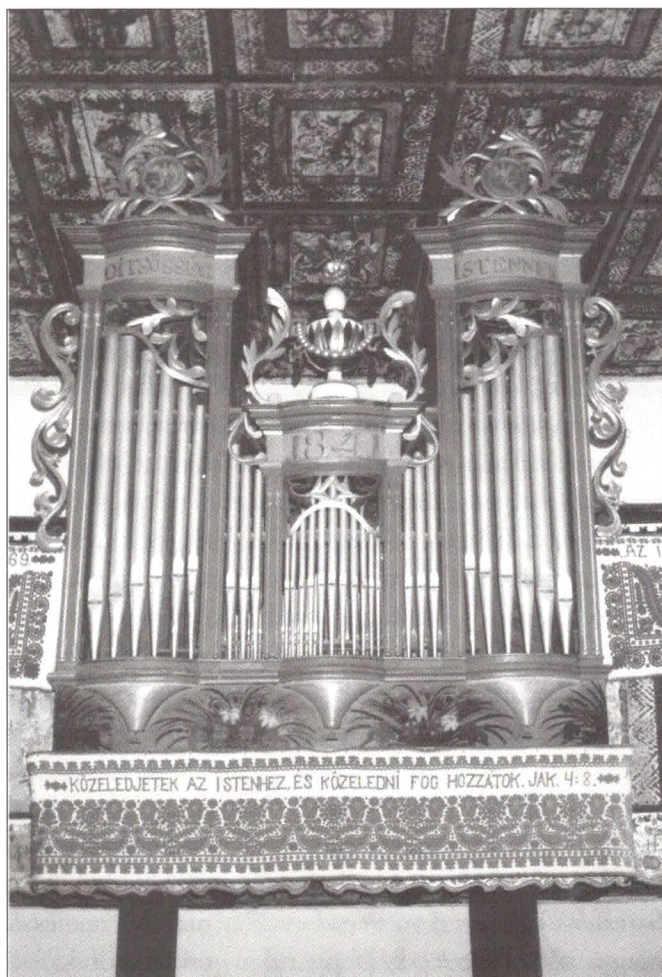
Mi, akik ma itt egybegyűltünk – tanulóifjúság, pedagógusok, fenntartók, egyháztalabok és bármilyen címen segítők –, azért is vagyunk itt, hogy tudatosítsuk egymásban: újra szövetséget kötünk arra nézve, hogy az őseinktől, elődeinktől örökölt ismeretanyagot, tudást, maradandó értékeket továbbadjuk ha tanárok, és becsülettel át vesszük, ha diákok vagyunk. (...)

Ma az értékek válságát éljük, már nemcsak az erkölcsiekét. Egyébként hogyan fordulhatna elő, hogy ugyanazt a hazai gazdaságot az országért felelősök egyik tábora gazdasági belpolitikai válságban, a másik pedig felvirágzásban látja, illetve akarja láttatni. Ezek $2 \times 2 = 4$ dolgok! Tehát ha ilyenek mégis előfordulhatnak, az bizony azt jelenti, hogy már a számokban kifejezhető értékek is hamisak. Ilyen bizalmi válságban pedig még nagyobb jelentősége van annak, hogy az egyházi iskolákban, különösen a ránk bízott református iskolákban

az igazság és hamisság megkülönböztetése ne legyen bizonytalan. Ehhez nemcsak hiteles tanárok, de hiteles diákok is kellene, akik lelkükben vételkészek azokra az erényes megnyilvánulásokra, melyeket a hiteles tanárok, nevelők és iskolai munkatársak közvetítenek.

Aki nem vállalja a hitelességet, példamutatást, ne legyen tanár! Van még számos más hasznos életpálya is ebben az országban. Az a tanuló viszont, aki egyházi iskolába iratkozott, vegye tudomásul, hogy itt alapvetően a bibliai értékrend uralkodik. Jézus ugyan azt mondja: „aki hozzám jön, semmiképpen ki nem vetem”, hozzá azonban csak a jobb, teljesebb élet utáni vágyakozással lehet közeledni, nem pedig azért, hogy országát bárki is kikezdeje, vagy éppen meg akarja dönteni. Ez amúgy is halálra ítélt törekvés lenne! Krisztus győzelme, evidencia, hiszen országa nem ideig-, hanem örökkévaló ország.

„Pénz hajtja a földtekét” – hallgathatjuk az ismert kabaré-dalbetétet. De számunkra mégis az legyen ér-

vényes: „keressétek először Istennek országát, annak igazságát és ezek mind megadatnak néktek”. Közel 70 évvel a hátam megett, 56 éve együtt Krisztussal, tanúsítom, és velem együtt még sokan mások is: Krisztusnak ez a felhívása betű szerint igaz! Bár farkastörvények szerint viszonyulnak egymáshoz embertársaink, melyben a hatalom, befolyás és vagyon a vezérelvek, Pál apostol mégis azt javasolja: „az az indulat legyen bennetek, amely volt az Úr Jézus Krisztusban, aki nem tekintette zsákmánynak, hogy az Istennel egyenlő, hanem önmagát megüresíté”. Azt is hallottuk az Igében: „aki első akar lenni közületek, legyen a szolgátok”. Ezek nem példálózó kegyes szavak, hanem valóságosan érvényes ajánlások, melyek a boldog keresztyén élet előfeltételei mindnyájunk, így a tanulói fűség számára is.

Mielőtt befejezném mondanivalómat, valami útravalót is szeretnék adni. Az útravaló legyen kettős, elsőként emlékeztessen egy nemzeti ajándékra, ez pedig a magyar nyelv.

A közelmúltban az Akadémia főtitkára a teológiai Doktorok Kollégiumának rendezvényén tartott előadást, ahol bemutatott egy cikket, a Nature tekintélyes amerikai folyóiratnak a harmadik évezredbeli első cikkét, amely a „hely szelleme” alcím alatt, „A XX. századot Budapesten csinálták” címet viseli. Ebben az írásban sorra veszik azokat az elméket, amelyeket nagyon jól ismernek a világban és akikből csak azért említek kettőt: Neumann Jánost és Wigner Jenőt, mert ők a Fasori Gimnáziumba jártak, és Szentgyörgyi Albertet, mert ő a Lónyay utcai Református Gimnázium tanulója volt.

Bizonyára sokan ismerik a mondást:

„Aki a jövő évre gondol, ültessen virágot,
Aki a következő évtizedre, telepítsen fát,
Aki a következő évszázadra, neveljen embert!”

Azok a tanárok, akik akár egyházi, akár világi magyar iskolákban ezeket az embereket nevelték – s akikről mértékadó helyeken azt tartják, hogy ők csinálták a XX. századot – bizonyára a jövő századra gondoltak. Mért emelem ki azt, hogy magyar? Azért, mert amikor ez a tudós társaság ott a tenger túlsó partján, Los Alamosban összegyűlt, és magára maradt – úgy tartják – egy sokak által ismeretlen furcsa nyelvet kezdett el beszélni. S mert közben elképesztő dolgokat alkotak, úgy vélték, hogy nem mások ők, mint marslakók, akik ezzel az állítólagos magyar nyelvvel álcázták eredetüket, és indokolták más nyelvűekkel összetéveszthetetlen akcentusukat. Persze ezek az urak ott nemcsak magyarul beszéltek, de magyarul is gondolkodtak.

Kincsertékű nyelvünkről két véleményt is olvastam a közelmúltban.

Az egyik: egy olasz bíborosé, aki 100 nyelven beszélt állítólag és aki azt mondta, hogy a görög és a latin nyelv után a magyar az a nyelv, amely leginkább méltó arra, hogy ebben a sorban megemlétsék. Felépítése és strukturáltsága erre alkalmassá teszi.

A másik: egy angolé. Az angoloktól nem szoktuk meg, hogy áradó módon szóljanak. Csak rövid idézet az oldalnyi méltatásból: „A magyar nyelv a messzi múltban gyökerezik, sajátos módon fejlődött ki és szerkezete oly régi időből ered, amikor a ma beszélő európai nyelvek még nem is léteztek. Olyan nyelv, amely önmagában következetesen és szilárdan fejlődött, melyben mély logika rejlik párosulva az erő és a hangzás alkalmazkodó képességével és rugalmasságával”.

Tisztelt Ünneplő Gyülekezet!

Minden héten kb. 1500 szószékünkön mi ezt a magyar nyelvet használjuk az Ige közvetítésére és van 147 olyan intézményünk is már, ahol ezt a magyar nyelvet és a velejáró speciális gondolkodást lehet megismertetni tanulóinkkal.

Tanárok, diákok! Becsüljék meg, becsüljétek meg ezt a drága kincset!

Az útravaló másik fele egy kérés: segítsétek megkeresni azt az egymillió reformátust, aki a 2001. évi népszámláláskor reformátusnak vallotta ugyan magát, templomainkban mégsem találjuk meg őket. Vigyék el a hívó szót, melyet most és itt üzenek a TV képernyőjéről az egymillió rejtőzködő reformátusnak: szeretjük őket, várunk rájuk. Bocsássák meg, ha nem voltunk, nem vagyunk annyira vonzóak, amilyennek kellene lennünk ahhoz, hogy köztünk legyenek. Mégis várjuk magunk közé őket!

(Elhangzott 2004. augusztus 28-án Mezőtúron, az Országos Református Tanévnyitó Istentiszteleten. Rövidített, szerkesztett változat.)

475 éves korszerű iskola

A Mezőtúri Szegedi Kis István Református Gimnázium és Szakközépiskola megalakulásának 475. évfordulóján

Dr. Szilágyi Ferenc

Mezőtúr nevét hallva nem kevesen jönnek zavarba, ha a város helyét kell meghatározni Magyarország térképén. Néhányan talán hallottak a nagy-alföldi, nagykunsági város híres vásáraitól, a túri süvegekről, korsókról, amelynek nagy mestere a nevezetes fazekasművész, a Móricz Zsigmond által is megörökített Badár Balázs volt; s néhány irodalmár talán még azt is tudja, hogy az *Úri Muri* színhelye s mintája Mezőtúr volt.

Van azonban egy kevésbé ismert nevezetessége az alföldi városnak. Sárospatak, Debrecen, Pápa híres ősi kollégiumait jól ismeri mindenki, pedig méltó társuk Mezőtúr is, amelynek református gimnáziuma már négy évvel a mohácsi katasztrófa után megnyílt; korábban, mint az említett nagyhírű kollégiumok kapui.

A város Jász-Nagykun-Szolnok megye egyik legnépesebb helysége. A háború előtt 30 000 lakosa volt, de a háborús események folytán 1944 őszén kétszer is gazdát cserélt, s mikor a németek visszafoglalták, még az is elmenekült, aki addig ott maradt. A második nagy elvándorlás a földosztás és a kolhozizálás, a kezdődő kuláküldözések idején volt, s folytatódott a forradalom után, 1958 táján, mikor a szomszédos Túrkevével „termelőszövetkezeti város” lett, vagyis egész határát tagosították. Ez nem ment egészen könnyen, mivel Túr városát „vastagnyakú” kálvinista nagykunok lakták, s nem könnyen adták be a derekukat.

Debrecen, a „kálvinista Róma” mellett Mezőtúr a térség legnagyobb lélekszámú református helysége volt, s ezért is emlegették a krónikák „Kis Debrecen”-ként. A lázadó, rebellis hajlamú város már Dózsa Györgynek az előreformáció, a huszitizmus által is megérintett parasztseregeihez is csatlakozott, mikor a parasztszere hadaival átvonult a városon. A mezőtúriakhoz intézett biztató sorai márványtáblára vésvé olvashatók a városháza falán: „Föl hát, magyarok, egy jobb reménységre!” A nemzeti és a vallási szabadságért küzdő kuruc szabadságharc sem hagyta egészen érintetlenül a várost, hiszen Mezőtúr hosszú ideig a Rákóczi család, nevezetesen a vezérlő fejedelem, II. Rákóczi Ferenc birtoka volt. (Ennek emlékét őrzi a városháza előtt a fejedelem kicsiny lovas szobra, Melocco Miklós alkotása). A Rákóczi nevében lezajlott utolsó fölkelés is ezen a tájon volt: a Békés megyei Péro, Jovan Szegedinac 1735-iki fölkeléséhez

mezőtúriak, még diákok is csatlakoztak a fejedelem lobo-gói alá. 1848-ban, alföldi toborzó útján Kossuth Lajos is megfordult a városban, buzdító beszédet intézett a néphez, s meg is szállt Mezőtúron az egykori Református Diákotthon udvarán álló Czebe-házban, amely ma a városi kórház tulajdonában van. A történelmi események sorába tartozik az ország és a város 1944-iki német megszállása ellen tiltakozó diáktüntetés is a református gimnáziumban.

A „Kis Debrecen” megtisztelő nevet nemcsak azért viselhette Mezőtúr, mivel Debrecen után Kelet-Magyarország, sőt, az egész ország legnagyobb, szinte színkálvinista városa volt, hanem azért is, mivel „a magyar szabadság fővárosához”, Debrecenhez hasonlóan a magyar nemzeti függetlenség és vallásszabadság ügyéért állt ki bátran mindig.

A büszke történelmi múltra visszatekintő alföldi mezőváros – nem sokkal a vérbe és lángba fojtott Dózsa-fölkelés után, a széthúzó, pártoskodó és megromlott erkölcsiségű államvezető elit súlyos bűnei miatt – az ország nagy részével együtt török hódoltság alá került a mohácsi csatavesztés után. Ekkor azonban már elérte az isteni vigasztalás ezt az országrészt is: Wittenbergben tanuló diákok hozták a vigasztaló reménységet, a megtisztulás és a megújulás biztató ígét, köztük a Dél-Alföldről idekerült Szegedi Kis István is, aki megfordult a bécsi, a krakkói, s a wittenbergi egyetemen is, s magába szívta a reformáció szellemét. Az ő rektorsága alatt erősödött meg Mezőtúr gimnáziuma az új hitben és a korszerű tudásban, s ez az ősi iskola ma már az ő nevét viseli (ahogy Békés városában testvér-iskolája, amelyet a Nyugat-Európában is ismert és elismert nagy magyar reformátor szervezett meg).

A török uralomról elterjedt az a felfogás, hogy a vallási kérdésekbe nem nagyon avatkozott bele, türelmes volt, de sajnálatos ellenpéldák itt is akadnak: 1630-ban a törökök széthányták a mezőtúri református templomot és az iskolát, hogy köveivel a vízimalmot erősítsék meg. Nem sokára újabb veszedelem fenyegette a város templomát és iskoláját; a krónikaíró Püspöki Süllye János szavai szerint: „1630-ban I. Rákóczi György erdélyi fejedelemségre elválasztatik; Magyarországnak nagyobb részében a török kezd uralkodni, a magyar had mindenütt praedál, Túron a Collegium is erőtlenedik, Váradon fundatio [alapítvány]

lészen, oda szívódnak, hol ott az ifjúság megszorodék.”

Leontott kőtemplomuk helyébe a túriak nádból és sárból építettek új templomot, festett deszkaboltozattal, s mellé megépítették az elmaradhatatlan iskolát. A magyar földesuraknak s a töröknek egyaránt adózó közösség a „sacra communitas” ínségében sem feledkezett meg soha arról, amivel a tudománynak s hitének tartozott: 1579-ben, Csehi Pál rektorsága idején fél aranyforintot küldött a wittenbergi magyar diákok szervezetének („bursá”-jának) a túri iskola.

Az igazi veszély azonban a városra és iskolájára nem annyira a törökök bejövetele, mint inkább kivonulásuk hozta: Bécs alatti 1683-iki vereségük, majd 1692-iki váradi kudarcuk után vesztüket érezve vetették magukat a védetlen lakosságra, úgy, hogy a túriak is kénytelenek voltak elbujdosni: harangjukat a földbe ásták, s fejfával jelölték meg, mint a halottakat, csak a kisebb harangjukat vitték magukkal, s a szekér oldalára kötözve kongatták. De vitték magukkal a rektort és az iskolamestert is, s a gyermekeiket a várkonyi pusztákon, a földkunyhókban lakva is tanították.

Még a törököknél s a be-beütő rácoknál is nagyobb veszedelmet jelentett a 17. században Bécsből irányított vallási színezetű politikai visszahatás, az ellenreformáció, amikor az udvarhű hatalmasságok nyíltan hirdették: „Inkább legyen az ország pusztá, mintsem hogy eretnekek [gondoltak itt a protestánsokra] lakják.” Az egyik érseki körlevél azt is fölpanaszolta 1725-ben, hogy a protestánsok kőből épült iskolákat emelnek. S egészen II. József Türelmi rendeletéig (1781), a felvilágosodás enyhülést hozó szelleméig folyt a „hidegháborús” kísérletezés, hogy a Tiszántúl második legerősebb ellenzéki szellemű városát megtöriék.

Ideje, hogy szóljunk az intézet nevelési, oktatási rendjéről is. A túri gimnázium szervezetét, tananyagát illetően a debreceni „Anyaoskolá”-hoz a Református Kollégiumhoz igazodott, hiszen annak volt „fiókiskolája”, partikulája (bár megvoltak saját iskolai törvényei is: a *De Moribus Scholarium* kézírata kifüggesztve olvasható a gimnázium tudományos könyvtárában, s majd az ősszel megnyíló iskolatörténeti múzeumban). Az ok-

tatás rendje is a debrecenit követte: az elemi (nemzeti) iskola négy osztályára következett a latin iskola (Schola latina) hat osztálya.

A mezőtúri Ref. Gimnázium iskolatörténeti kiállítása

Az oktatás, a nevelés szinte állandó fenyegetettség közepette folyt. 1718-ban az egyházlátogató váci püspök kifogást tett az épülő mezőtúri református kőtemplomra, s megtiltotta tovább építését. 1728-ban a vármegye el is rendelte a helytartótanács sürgetésére a bontást, de végül 1734-ben, tartva a városban tapasztalható nagy nyugtalanságtól, engedélyezte az építkezés befejezését. A bécsi udvar kísérleteivel szemben a város és egyháza hősiiesen védekezett. A hűtlenség és lázítás gyanújába hozott lelkészüket, Polgári Mihályt elfogták. (A belvárosi nagytemplomban erről az ígéről prédikált: „Aki uralkodik az embereken, igaz legyen, és isteni félelemmel uralkodjék”. A verbuváló császári tiszt ezt Mária Terézia elleni lázításra magyarázta.) De hívei nem hagyták papjukat: vagyont érő kincseken kiszabadították egri tömlöcéből, s elősegítették Hollandiába menekülését. Mária Terézia négy pusztára akarta széttelepíteni a „rebellis város” lakosságát. Érthető hát, hogy a Rákóczi zászlók alatt megindult Péro-féle mozgalomhoz is csatlakozott a város, s a református egyház gondnoka, Törő Pál vértanúságot is szenvedett ekkor városa, egyháza, hazája szabadságáért. (A fölkelésből az egykorú adatok szerint túri diákok is kivették a részüket). A történetek után a város mégis tovább épült, bár református kőtemplomát erőszakkal akarták elfoglalni (erről szól Tábori Róbert történelmi regénye, *A templom kulcsa*); érthető, hogy 1848-ban Kossuth zászlai alá sorakozott a város, az iskola ifjúsága. A szabadságharc eltiprása után a bécsi kormányrendelet, az Organizations Entwurf olyan követelményeket támasztott a magyar protestáns középiskolákkal szemben, amely meghaladta anyagi erejüket. Megtiltották azt is, hogy a protestáns iskolákat a város jövedelméből fizessék, bár ezt már 1750-ben rendeletbe foglalták, s így minden iskolaügyi költség az egyháztagokat terhelte.

Mivel a város népe ezt a megnövekedett anyagi terhet nem tudta viselni, az oktatás a református gimnáziumban 1851-ben átmenetileg megszűnt; de 1858-ban már két alsó osztállyal újraindult, 1863-tól pedig már ismét hat osztályos algimnáziumként működött. A századvégi nagy feladat az lett, hogy érettségi bizonyítványt adó nyolc osztályos gimnáziummá alakítsák az iskolát. Az első VIII. osztály 1892 őszén indult, s 1895-ben adták ki a Mezőtúri Református Gimnáziumban az első érettségi bizonyítványokat (bár az érettségi vizsgák tartásának jogát, s az állandó nyilvánossági jogot csak 1900-ban kapta meg az iskola). A nyolcosztályos gimnáziumban már 12-re kellett emelni a tanári testület létszámát (a hatosztályos algimnáziumban négy rendes tanár tanított); a megnövekedett terhek miatt folyamodott államsegélyért az egyházi gimnázium, s 1895-ben lépett életbe az a szerződés, amely-

nek értelmében – a segély fejében – néhány tanári állást nem választás, hanem állami kinevezés útján töltötték be ezután. Az iskola küzdelmeiről szól a túri Alma Mater egykori diákjának, majd tanárának, dr. Gombás Istvánnak 2003-ban megjelent kötete.

Az I. világháború évében, 1914-ben már 15 rendes tanára volt a református gimnáziumnak (ebből 11-et a fenntartó református egyház választás útján töltött be). Az igazgató az iskolát a szünetelés után új életre hívó Bárándi Kiss Sándor lett, akit a gimnázium második megalapítójaként emlegettek; az ő lemondása után évenként felváltva igazgatták az iskolát a rendes tanárok, egészen 1872-ig, mikor Bede Lajost választották meg igazgatónak. Halála után Bodolay László igazgatta a gimnáziumot 1895 áprilisáig, majd Faragó Bálint, 1895-96-ban pedig Viatsy József doktor helyettesítette az igazgatót. 1896-tól 1900-ig Fejér Lajos, utána pedig Faragó Bálint vezette az iskolát, mikor 1906-ban a Mezőtúri Református Gimnázium újabb kori tekintélyét megalapozó nagy nevelő, Borsos Károly vette át az igazgatást.

A megnövekedett tanulói létszám miatt is új, tágasabb épületre lett szüksége az intézetnek (a XIX. és XX. század fordulóján 3-400 fő körül mozgott a diákok létszáma; ez a szám ma kétszeresére nőtt). A 72 méter hosszú, máig álló – bár külsőleg-belsőleg az elmúlt másfél évtizedben nagyszerűen megújított – iskolaépület 1889 őszén nyitotta meg kapuit. 1910-11-ben felépült a tornaterem (2003-ban pedig a pompás új sportcsarnok; a régi tornaterem kollégiumi célt fog szolgálni). 1914-ben a gimnáziummal szemközt megépült a két emeletes, 120 férőhelyes korszerű diákothron, amelyet az államosításkor városi kórház céljára vettek igénybe.

A szabadságharc leverése megbénította a közéletet, majd a kiegyezés és a millennium aranyköde borult a városra; 1893-ban még a város díszpolgárául választották *A kőszívű ember fiai*-t író Jókai Mórt, de Mezőtúr kezdett lassan az *Úri muri* városává süppedni, amilyenek az itt szívesen időző Móricz Zsigmond megírta.

A református gimnázium azonban, amely fogantatása pillanatától Európához – különösen a protestáns Nyugat-Európához – kötődött, vitte tovább a fáklyát, folytatta a z európai színvonalat. Az akkor még tévétlen estéket a híres „Tanári estélyek” töltötték be fényvel az alföldi mezővárosban: az esteken európai látókörű tanárok adtak elő a művészetekről, az irodalomról, a természettudományok, az orvostudomány legújabb kérdéseiről és eredményeiről, nem kerülve meg a társadalomtudományi kérdéseket sem. (Jellemző, hogy 1918-tól a Tornakör, az Olvasókor és a Sakkkör mellett megalakult a Sociologiai Seminarium; s az is jel-

lemző, hogy a 40-es években a gimnázium Bethlen Gábor Önképzőköre ezzel a címmel írt ki pályázatot: *Milyennek képezelem el az ideális magyar társadalmat parasztvezetőkkel?*)

Az ifjúság köreiből a tanári szobába mindig is befűjtak a frissítő európai szellők: a század elején három olyan költő fia nőtt fel a gimnáziumnak, akik szerepet játszottak a XX. századi modern magyar irodalom megszületésében. Szép Ernő Debrecenből került ide, s Mezőtúron jelent meg első verseskötete, az *Első csokor*; 1930-ban, az iskola 400 éves évfordulójára írta *Az öregdiákokhoz* c. költeményét, amelynek csak legjellemzőbb részletét idézhetjük:

*Jó is vón újra a padba ülni
Bánattól, gondtól elmenekülni,
Fáradt lelkünkbe friss lelket lelmi,
Túri tanítást szívesen nyelni.*

*A túri leckét, öreg diákok, –
Nem a latint, kit nap-nap beavágtok –
Azt, amit adtak, s fel se kérdezték:
Azt a szépséges szép magyar leckét:*

*Tésvért védeni, hazát szolgálni,
Hitet, hűséget, harcotat állni;
A nemes virtust itt tanultátok,
Túri diákok, öreg diákok.*

A mezőtúri iskola második nevezetes diákköltője a Biharországból Nagyszalontán át Mezőtúrra érkezett Erdélyi József volt, a modern magyar népies költészet megújítója. 1917 körül itt írogatta lázadó hangú forradalmi verseit kiadásra szánt kis kéziratos kötetébe.

*Napszámos Nép!
Hinnéd-e, hogyha ballanád:
Lesz rá idő, hogy géppel ég a Munka
S eldobhatod kolduskapád?!*

(Koldús kapásoknak. 1917.)

A gimnázium harmadik országos nevű költője Tamkó (Sirató) Károly utóbb gyermekverseivel vált ismertté, pedig egy ideig Párizsban élt, s a francia avantgarde íróival barátkozott, nemzetközi művészeti kiáltványt tett közzé külföldön. Saját szavai szerint azonban itt találkozott már diákként Európával: „*Én Mezőtúron nem Mezőtúrral találkoztam, hanem Európával. Ahogy Petőfiről írják, hogy a pápai kollégiumra nagyon büszke volt, úgy voltam, vagyok büszke én is a mezőtúri iskolára. Mert Petrovics Sándor Kiskőrösön született, de Petőfi Sándor Pápan, a Kollégiumban. Az után az iskolai miliő után van nosztalgiám... Én Európába vágytam, és Európa*

nekem Párizs. De először Mezőtúron, az iskolában találkoztam vele is." A mezőtúri református nagytemplomról írt nagy ívű gondolati verséről még lesz szó.

Az 1918-20-as összeomlást követő őszirózsás forradalom idején az Ideiglenes, majd az Állandó Nemzeti Tanácsban is részt vett a gimnázium radikális gondolkozású kiváló történelemtanára, Lányi Lajos s a humanista szellemű, szociális felelősségérzetű nagy igazgató, Borsos Károly.

Az összeomlás megviselte a várost és az iskolát is: a román csapatok Szolnokig hatoltak be (nem egy túri diák vett részt a honvédő harcokban); a román megszállás sok kárt okozott az iskola épületében, Borsos Károly igazgatót meghurcolták, beszédeit átfésülte a román cenzúra. Mindezt betetőzte a trianoni tragédia, az 1920-iki Párizs környéki békediktátum. Az alapjaiban megváltozott új viszonyok között kellett megtalálni a sikeres és elfogadható jövőhöz vezető utat a gimnáziumnak is.

Az osztrák-német szövetség ellenére s a nyugati hatalmak diktálta trianoni békediktátum dacára a hazai protestáns iskolák nem annyira a német protestáns tanügy szelleméhez, hanem az angolszász iskolák mintáihoz igazodtak. 1923-ban megalakult a gimnázium cserkészcsapata, a 263. sz. Szegedi Kis István Cserkészcsapat, amelynek első parancsnoka az Angliát, Skóciát járt Kis István lelképásztor, az iskola vallásánára lett. Az 5. osztályban a görög nyelv és irodalom helyett szabadon választható második modern nyelvként az angolt vezették be ebben a gimnáziumban is. Az iskola angoltanárai nyaranta Angliába jártak, sőt, ösztöndíjjal az Egyesült Államokba is eljutottak; tanári katedrájukat székfoglaló beszéd megtartásával foglalhatták el. Jellemző az is, hogy a Bethlen Gábor Önképző Körnek volt Diáklevelezési szakosztálya is, amelyet az iskola angoltanára vezetett, s még a háború alatt is angliai és amerikai fiúkkal leveleztek a túri diákok, s németül is inkább finn lányokkal és fiúkkal, mint német birodalmi és ausztriai tanulókkal.

A trianoni sebek begyógyítását az iskola is békés úton, elsősorban az angolszász nagyhatalmaktól várta (az Egyesült Államok nem írta alá a trianoni békeszerződést, Angliában pedig az

A mezőtúri Ref. Gimnázium iskolatörténeti kiállítása

liában pedig az angol sajtókirály, Lord Rothermere állt ki határozottan a trianoni békediktátum felülvizsgálása mellett, Magyarország igazsá-

gáért). Trianon után a határokon túlra került magyarság sorsa szívügye lett az iskolának. A Mezőtúri Református Gimnázium már Trianon előtt szoros kapcsolatokat ápolt a partiumi és erdélyi magyar református iskolákkal (pl. Ady egykori híres intézetével, a szilágysági Zilah református kollégiumával). S már akkor is gyakran tettek iskolai kirándulásokat Erdélybe; a tanári karnak gyakran voltak erdélyi származású tagjai, akik a vallásszabadság, a vallási türelem és szabadelvű demokrácia eszméit, szellemét hozták magukkal. Trianon után került a mezőtúri gimnáziumba a nagy tudású földrajz- és természetrajz tanár, Benkő Gyula, a marosvásárhelyi és a nagyenyedi református kollégium egykori tanára. Mint nagy természetjáró, túrákat szervezett az elszakított, ill. visszatért országrészekbe is, s az iskola cserkészcsapata szintén táborozott a visszatért Felvidéken és Erdélyben. A kitűnő tanárokkal büszkélkedő gimnáziumot (legtöbbjük maga is itt szívta diákként magába az iskola szellemét, s így mint egyik fáklýáról a másikra átadott láng, szállt az tovább, töretlenül, szinte a reformációtól kezdődően) nemcsak a tágabb környék tanulói keresték fel (s nemcsak reformátusok: a nagyobb tandíjat fizető római katolikusok és izraeliták is, akik nem egy osztályban a létszám több mint egyharmadát alkották), a határon túlról, majd a visszatért országrészekből is jöttek ide diákok. A Délvidék visszatértekora a gimnázium iskolázás-lót ajándékozott az újverbázi gimnáziumnak.

A trianoni revíziót sajnos mégsem az angolszász hatalmak hajtották végre, így sodródott bele Magyarország Németország oldalán az újabb háborús vereséget hozó második világháborúba. 1944-45 fordulóján a kétszer is gazdát cserélt város gimnáziumából szovjet hadikórház, majd hadifogolytábor lett.

1945 tavaszán – bár az utcai harcok miatt a lakosság jelentős része, s a tanári kar nagy része is elmenekült – mégis megindult a tanítás, a nagytemplomban tartott évnitő istentisztelettel.

1949 májusában, a szabadságharc bukásának 100. évfordulóján ballagott ki az utolsó osztály a református gimnázium kapuján nemzeti zászlóval – a következő évben, 1950-ben bekövetkezett a nagy múltú ősi iskola államosítása is. Ez – a tanári testület demokratikus gondolkodása, nyitott szellemisége folytán – viszonylag zökkenőmentesen ment végbe: a visszatért tanárokat igazolták, s elfoglalhatták helyüket. Nemsokára azonban kimutatta szándékát és erejét az új hatalom. A Mezőtúri Ev. Ref. Gimnáziumnak addig nem volt külön megkülönböztető neve; az államosítás után azonban a moszkvai emigráció írója, Gergely Sándor nevét szánták az addigi református tanintézetnek. Ezt a kísérletet még sikerült kivédeni, s végül, 1951-ben a nagy

székely-magyar parasztvezér, Dózsa György nevét vette föl az iskola, aki megfordult a városban is, s azt is tudjuk, hogy hadai – rendezett sorokban – innen indultak a „szarvasi kapun” át Endrőd felé, a Délvidékre. Az iskola azonban egyelőre nagyjából érintetlen maradt, csak könyvnyomtatás-korabeli ősnymtatványait és kódexeit – többnyire görög és latin nyelvű műveket – vitte el a Könyvtári Központ, s állítólag egyes egyetemek tanszékeinek ajándékozta. Ellenzolgáltatás nélkül vitték el a könyvritkaságokat, s máig sem tudta visszaszerezni őket az iskola.

1955-ben hivatalosan is megünnepelték az akkor 425 éves gimnázium évfordulóját, amiben annak is része lehetett, hogy az akkori művelődésügyi miniszter, dr. Jóború Magda egykor Mezőtúron tanított: korábban a Teleki Blanka Áll. Leánygimnáziumban, majd a tanárhiány idején, 1945-46-ban a Református Gimnáziumban is. Az 1959-60. tanévben vezették be a mezőtúri iskolában is az ún. politechnikai képzést, amely nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, s már 1961-ben törvénycikk intézkedett a középiskolák szervezéséről a humán gimnáziumokban. Így alakult meg Mezőtúron először a Teleki Blanka Leánygimnáziumban a közgazdasági szakközépiskolai tagozat, majd 1964-65-ben az egykori református gimnáziumban a mezőgazdasági gépészeti szakoktatás, párhuzamosan a humán gimnáziumi oktatással. Az 1971-72. tanévtől azonban már csak a szakközépiskolai tagozat vett fel újabb tanulókat, s 1974-től – megszüntetve az ősi humán gimnáziumot – az egész intézetet gépészeti szakközépiskolává (a túri köznyelv szerint: tanonciskolává) alakították. Ez nagy megdöbbenést váltott ki a mezőtúri öregdiákok ezres nagyságrendű táborában, s a város hagyománytisztelő lakosságában egyaránt.

A megszüntetés okairól különféle találgatások keltek szárnyra: volt, aki tudni vélte, hogy egy rossz tanuló, bukkott diák állt így bosszút egykori iskoláján, mikor a Megyei Tanács Művelődési Osztályára került. Mások úgy tudták, hogy az 1956-os forradalmat és szabadságharcot követő „deheroizálási” hullámnak esett áldozatul a vallásos és hazafias nevelés nagy múltú erőssége. Nem lehet kizárni egészen, hogy nem jutott némi szerep a humán gimnázium felszámolásában ennek is: a mezőtúri öregdiákok rendszeresen tartottak összejöveteleket a Gellért Szálló sörözőjében, ahol a gimnázium egykori vallásánára és cserkészparancsnoka olvasott Bibliát és hirdette az ígét – a jelen levő idegenek nem kis meglepetésére. A találkozókat azonban nemcsak túri öregdiákok látogatták, hanem meghívó nélküli megfigyelők is; ők jelentéseket tettek megbízóiknak, s nemsokára meg is szüntették az összejöveteleket.

A humán gimnázium megszüntetésének hivatalos magyarázata az volt, hogy a városban volt egy másik gimnázium, az egykori Teleki Blanka Leánygimnázium, ahová már fiúk is járhattak, s úgy vélték, hogy az erősen lecsökkent lakosságú városnak elég egy gimnázium. Ekkor már működött Mezőtúron a Debreceni Agrártudományi Egyetem (DATE) kihelyezett főiskolai tagozata is, amely állítólag igényelte a mezőgazdasági gépészeti technikumot végzett tanulókat. S habár mindez kézenfekvő magyarázatnak tetszik, a mezőtúri öregdiákok nagy része máig sem hiszi, hogy ez volt az ősi humán iskola megszüntetésének igazi oka. Mindenesetre nem tudtak beletörődni iskolájuk elvesztésébe.

Így jött el Mezőtúr városá nyilvánításának 600. évfordulója 1978-ban, s a városvezetés nagyban készült az évforduló megünnepelésére. Minthogy anyai ágon is kötődtem Mezőtúrhoz – eltekintve az ott eltöltött nyolc gimnáziumi évtől – érdekelt a város története, s kezdtem várostörténeti (elsősorban iskolatörténeti) cikkeket írni a Magyar Nemzetbe az évforduló alkalmával. A cikkek írása közben villant belém, hogy két év múlva lesz a mi egykori Református Gimnáziumunk alapításának kerek 450. évfordulója, s azt is meg lehetne, meg kellene ünnepelni – ezzel is ráirányítva a közfigyelmet az ősi humán gimnázium megszüntetésére. Egy Hang egyre erősebben és sürgetőbben szólt bennem, hogy legalább egy könyvben állítsak emléket a nagy értéket jelentő oktatási intézménynek. Ekkoriban írtam borongó nosztalgikus versemet, *Egykori iskolám falára* címmel:

*Urmasír – ennyi iskolám:
kopó betűk kopár falon –
azt, hogy mily élet van mögötte
lassan csak egymagam tudom –*

*S szétszóratnak hamvai is
ha a szabott idő lefoly,
dudva veri föl köveit,
denevér száll benne s bagoly –
Nekem akkor is cseng harangja
bennem ős érc-csengője bong;
hársillata szívemre csap
s míg magam is csak név leszek
földnek pora, hamuja csak:
érc-ütemére ballagok.*

Mikor a tervezett jubileumi emlékünnepegség gondolatát elmondtam Mezőtúron élő iskolatársaimnak, a legszelídebb kritika ez volt: „Te nem tudod, hol élsz!” . Mi azonban azt tanultuk, hogy „nem vagyunk a meghátrálás emberei”; s a városvezetés is kezdett fantáziát

látni a tervben: hiszen több száz vendég érkezhetne a városba, köztük Kossuth-díjas öregdiák, gyárigazgatók, professzorok, akik még a város gazdasági fellendítésében is segíthetnek.

Megszületett hát az évfordulós ünnepség programja, sőt, még a többszáz oldalas emlékkönyv kiadására is előteremtődött a pénz. A kötet szerkesztését magam vállaltam, gondozását pedig a Budapesti Tankönyvkiadó, bár ezzel az utolsó pillanatban volt némi gond: mikor az egyik városi vezető (a 4. osztályból kimaradt túri diák) fölfedezte benne a hajdani mezőtúri diákköltő, Tamkó Sirató Károly nagy bölcselő költeményét a mezőtúri nagytemplomról, fősietett a Tankönyvkiadóba és ki akarta hagyni belőle a verset. De már elkésett vele. Ekkor könyvjelzőt nyomtattak a kötethez, afféle fülszöveget, „használati utasításul” arra, milyen látószögből és milyen távolságtartással illik a könyvet olvasni. *! tarU za kujdámi le ketejjiJ* – A rejtjeles cím (ami különben a mezőtúri nagytemplom felirata visszafelé olvasva, s egy beugrató diáktrefára utal) sem szolgált mentségül a nagy gondolati versnek (amely teljes szövegével megtalálható az *Új aranybárfa* c. vallásos antológiában, Tenke Sándor szerkesztésében). A város- és iskolavezetés is fellélegzett azonban, mikor az akkori kormánylap, a Magyar Hírlap kritikusa *Több mint emlékkönyv* c. méltatásában kötelező olvasmányul ajánlotta a felsőfokú pedagógiai tanintézeteknek a jubileumi kiadványt.

S a figyelemfölvívás nem bizonyult hiábavalónak; mikor eljött 1989-ben a politikai fordulat, már nemcsak a humán gimnázium visszaállításáról lehetett szó. 1992. augusztus 30-án elkövetkezett életem egyik legemlékezetesebb pillanata: a mezőtúri nagytemplom úrasztala mellől, ahol diákként Áprily Lajos *Kálvin* című versét szavaltam, bejelentettem, hogy megtörtént a csoda: a letört ág visszaforrított törzsére: a mezőtúri gimnázium visszatért a református egyház kebelére. A tanévnyitó ünnepséget a színültig megtelt templomból a Magyar Rádió egyenes adásban közvetítette. S azóta többszörös a túljelentkezés az újból református iskolába: ma kétszer annyi diákja van az első rektora nevét viselő Mezőtúri Szegedi Kiss István Református Gimnáziumnak, mint a háború előtt volt, bizonyítván, hogy két gimnáziumot is elbír bizony az egykori „Kis Debrecen”.

A mezőtúri Ref. Gimnázium iskolatörténeti kiállítása

A meginduláskor a holland kálvinista egyházak segítettek fölszereléssel az iskolát, s újból kiépültek a város nyugat-európai tanügyi kapcsolatai, mint egykor, a reformáció korában. A gimnázium holland testvériskolája, angliai kirándulások segítik a diákok nyelvtanulását; korszerű nyelvi laboratórium és számítógépes laboratórium is létesült, legújabban pedig informatikai szak indult.

A növekedés tette szükségessé egy új tornaterem, tornacsarnok építését; így készült el a 2003. október 30-án fölvavatott pompás új sportcsarnok a gimnázium telkén, a térség legkorszerűbb, európai színvonalú ilyen létesítménye, amelynek egyik szárnyában szakközépiskolai tantermek is épültek, így az 1889-ben átadott eredeti iskola-épület ma már csak a humán oktatás céljait szolgálja. Az iskola homlokzatát a Kossuth út felől írók, tudósok emléktáblái díszítik (a három említett költőé is). Az új sportcsarnok falán az iskola három olimpijonjának nevét örökíti meg a márványtábla: a kardvívó világbajnok Papp Bertalan, az örökös magyar tornászbajnok és bronzérmes olimpijon, Sántha Lajos nevét, valamint a távolugró magyar csúcstartó atléta, Uzsoki János érdemeit. A sportcsarnok 2003. október 30-iki avatása alkalmával helyezték el a Kossuth-díjas karnagy, a kiváló zenepedagógus, Csenki Imre bronz domborművű emléktábláját is a gimnázium falán: mezőtúri tanárként indult el magasba vivő kórusművészi tevékenysége; a Dísztermet pedig a régi nagy igazgatók, tanárok, diákok arcképei díszítik, köztük a kétszeres Kossuth-díjas matematika professzoré, Rédei Lászlóé.

Ebben az évben, 2004. augusztus 28-án, a magyar református középiskolák országos tanévnyitóját itt, a Mezőtúri Református Gimnáziumban tartják, s ekkor nyílik meg az iskola több évszázados múltját bemutató iskolatörténeti múzeum is.

A 450 éves jubileumra írta Tamkó Sirató Károly, túri öregdiák verses *Köszöntő*-jét, amely az idei 475. évfordulón is időszerű:

*Köszöntelek, Mezőtúr!
öreg diák köszönti
négy és fél évszázados NAGYHÍRŰ iskoláját
amely a Dózsa-harcok idejétől
viharokon, vészekén át
élt-bíjdosott-virult
És fellegvára volt
Magyar életnek és magyar tudásnak...
Élj és érv új fél évezredévet!
Virulni lásd a folyton újjászülető jelent!
Új tudattal!*

Új hittel!

Új erővel!

A református oktatásügy számokban (2004.)

Papp Kornél

„A református oktatásügy meglévő intézményeihez ebben az oktatási évben további 8 társul. Dédestapolcsány, Verőce, Átány, Újpest, Sárospatak, Gomba, Halásztelek, Kisvárd. Nagy szeretettel köszöntjük és üdvözljük ezeket az új intézményeket a református közoktatási intézmények táborában!”

(Dr. Nagy Sándor főgondnok úr)

Év (IX.I.)	Óvoda	Általános iskola	Középiskola	Szakiskola	Művészetoktató	Gyógypedagógiai intézmény	Nem önálló internátus	Szakszolgálat	Szakmai szolgáltató intézmény	Összesen	Tagintézmény
1999.	16	37	21	5	5	5	23	-	1	113	-
2004.	26	53	24	5	10	6	21	1	1	147	3

A történelmi egyházak közoktatási intézményei a 2004-2005. tanévben

Egyház	Óvoda	Általános iskola	Középiskola	Szakiskola	Művészetoktató	Gyógypedagógiai intézmény	Internátus	Szakszolgálat	Szakmai szolg. intézmény	Összesen
Magyar Katolikus Egyház	56	97	55	35	7	-	52	-	1	303
Magyarországi Református Egyház	26	53	24	5	10	6	21	1	1	147
Magyarországi Evangélikus Egyház	14	7	12	-	-	-	6	-	1	40
MAZSIHISZ	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Összesen:	95	158	92	40	16	6	79	1	3	491
A MRE intézményei %-ban	27,4	33,5	26,1	12,5	56,2	100	26,6	100	33,3	29,9

A református közoktatási intézmények kerületi
megoszlása a 2004-2005. tanévben

Egyházkerület	Óvoda	Általános iskola	Középiskola	Szakiskola	Művészetoktató	Gyógypedagógiai intézmény	Internátus	Szakszolgálat	Szakmai szolg.	Összesen
Dunamellék	14	18	11	2	2	-	9	-	-	56
Dunántúl	2	4	3	-	3	-	3	-	-	15
Tiszáninnen	2	6	2	-	2	1	2	-	-	15
Tiszántúl	8	25	8	3	3	1	7	-	-	55
Zsinati intézmények	-	-	-	-	-	4	-	1	1	6
Összesen:	26	53	24	5	9	6	21	1	1	147

Új közoktatási intézmények a 2004-2005. tanévben

Egyházkerület	Óvoda	Általános iskola	Középiskola	Szakiskola	Művészetoktató	Gyógypedagógiai intézmény	Internátus	Szakszolgálat	Összesen
Dunamellék	1	3			1				5
Dunántúl									-
Tiszáninnen	1	2			1				4
Tiszántúl		1			2				3
Zsinati intézmények									-
Összesen:	2	6	-	-	3	-	-	-	12

Intézményalapítás zsinati ciklusonként

Zsinati ciklus	Óvoda	Általános iskola	Középiskola	Szakiskola	Művészetoktató	Gyógypedagógiai intézmény	Internátus	Szakszolgálat	Szakmai szolg. Intézmény	Összesen
1990 előtt is működő			1				1			2
1990-1996.	6	31	17	4 ¹	2 ²	1	16 ³		1	78
1997-2002.	16	14	5	1	4	5	7	1		53
2003-	4	8	1	1	5					19
Összesen:	26	53	24	6	10	6	24	1	1	152

Közoktatási intézményeink létszámadatai [2002–2003]

A 2004. szeptember 30-án határidős szeptember 15-i közoktatási létszámmeljelentés feldolgozására még nem nyílt lehetőségünk. Az elmúlt két esztendő adatai is lehetőséget biztosítanak a következtetések levonására. Intézményrendszerünk tanulóinak létszáma meghaladta a 30.000 főt, kiket több mint 3.000 pedagógus oktat.

2002. október 1.	Korai fejlesztés	Óvodai nevelés	Alapfokú oktatás 1-8. évf.	Középfokú oktatás (középiskola 9-12. szakiskola 9-10.). évf.)	Szakképzés (szakmai elmélet)	Kollégiumi nevelés	Alapfokú művészeti oktatás	Fejlesztő felkészítés (gyógypedagógiai ellátás)	Összesen
Dunamellék	0	652	4.235	3.153	151	532	246	0	8.969
Dunántúl	0	74	552	675	0	499	667	0	2.467
Tiszáninnen	0	125	1.169	1.113	0	559	68	4	3.038
Tiszántúl	0	515	6.528	1.936	67	696	253	16	10.011
Zsinat	18	0	0	0	0	0	0	133	151
Összesen:	18	1.366	12.484	6.877	218	2.286	1.234	153	24.636

1 A Tábita Református Diakónusképző Szakiskola és Kollégium 2003-ban megszűnt.

2 A Beleznay János Ref. Általános Iskolában (Bugyi) a művészeti oktatás 2004-ben megszűnt.

3 A szabadszállási és a kunszentmiklósi internátus 2002-ben, a Tábita kollégiuma 2003-ban megszűnt.

2003. október 1.	Korai fejlesztés	Óvodai nevelés	Alapfokú oktatás 1-8. évf.	Középfokú oktatás (közéiskola 9-12. szakiskola 9-10.). évf.)	Szakképzés (szakmai elmélet)	Kollégiumi nevelés	Alapfokú művészeti oktatás	Fejlesztő felkészítés (gyógypedagógiai ellátás)	Összesen
Dunamellék	0	845	4.702	3.191	122	496	270	0	9.626
Dunántúl	0	80	682	705	0	492	1.055	0	3.014
Tiszáninnen	0	145	1.219	1.106	0	548	96	4	3.118
Tiszántúl	0	566	6.717	2.429	109	738	253	12	10.824
Zsinat	32	0	0	0	0	0	0	135	167
Összesen:	32	1.636	13.320	7.431	231	2.274	1.674	151	26.749
Változás (%)	77,8	19,7	6,7	8,1	6,0	-0,5	35,7	-1,3	8,6

Az adatokat rendelkezésünkre bocsátotta az Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Oktatási Irodája, Papp Kornél irodavezető úr szíves közreműködésével.

Felhívás

A Cselekvés Iskolája címmel Pedagógiai Szabadegyetemet szervez az Unió Polgári Kör.

A szabadegyetemi sorozat 6 előadását Dr. Rókusfalvy Pál, egyetemi tanár tartja. Az előadásokban a gyermekek, az ifjúság tevékenységének miliőjét, személyiségét, a tanulásban végbemenő fejlődését és boldogulását a nevelés szempontjából mutatja be. A fejlődés és a fejlesztés emberismereti (pszichológiai) alapjait a 2. és a 3. előadásban fejt ki.

A témák:

1. Bevezetés: Az iskola minek a műhelye? - A nevelésről
2. „Ismerd meg magad!” - Emberképünk
3. „Mi dolgunk a világon?” - Az emberi életdráma
4. „Légy az, aki vagy!” - A nevelési eszményről
5. „Lesz-e gyümölcs a fán?” - Az ifjúság – jövőnk a jelenben.
6. Befejezés: A „kertészek” regenerálódása – A nevelők lelki egészségének a védelme

A szabadegyetemi előadásokra elsősorban az általános iskolai és a középiskolai tanítókat, tanárokat várjuk szeretettel. Természetesen óvónőket s a gyermeknevelés iránt érdeklődő szülőket is szívesen látjuk. Az előadásokon való részvétel ingyenes.

Az előadásokat mindig pénteki napon 16-18 óráig tartjuk. Az első előadás időpontja: 2004. november 26.

A további előadások időpontja: dec. 10., 2005. január 7., január 21., február 4. és február 18.

Az előadások helyszíne: A Polgárok Háza (1089 Budapest, Visi Imre u. 6.)

A jelentkezéseket írásban november 20-ig kérjük a jelzett címre, a borítékon feltüntetve: „Pedagógiai Szabadegyetem”. Telefonon a 1/299-8051 számon lehet jelentkezni.

Az előadásokat eszmecsere követi.

Gondolkodjunk együtt - cselekedjünk személyes felelősséggel!

Budapest, 2004. november 4.

Szívélyes üdvözlettel a Szabadegyetem szervezői

Bemutatjuk új iskoláinkat

Dr. Lénárt Attila – Timáriné Király Sarolta

A Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma és Általános Iskolájának bemutatása.

„Minden iskola annyit ér, amennyiben szolgálni tudja a reá bízottakat.”

Az általános iskola udvara

2004. augusztus 31. Évnyitó - Dr. Lénárt Attila igazgató,
Timáriné Király Sarolta tagintézmény vezető

Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma a város legrégebbi, legpatinásabb oktatási intézménye. 1531-ben Isten kegyelméből protestáns iskola született gróf Perényi Péter koronaőr, a pataki vár urának hathatós támogatásával. Az iskola patrónusai, fenntartói a pataki vár református vallású földesurai voltak évszázadokon át: a Perényiek, a Dobók, a Lorántffy és a Rákóczi családok.

Lorántffy Zsuzsanna fejedelemasszony volt az, aki Sárospatakra hívta a kor leghíresebb és legkiválóbb pedagógusát, Comenius Amos Jánost. Comenius szellemi hatása nyomán a pataki Kollégium soha nem látott virágzást élt meg.

1952-ben a sárospataki iskolát is államosították. 1987 végére lehetővé vált, hogy a Református Egyház államosított intézményei közül néhányat visszakerjen. Ezt a lehetőséget rendkívül jó érzékekkel használta ki Kürti László, a Tiszáninneri Egyházkerület akkori püspöke. 1990. szeptember 1-jén nyílt meg újra egyházi iskolaként a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma.

A Tiszáninneri Református Egyházkerület számára Sárospatak jelképezi azon történelmi örökséget, ame-

lyet az oktatás, a nevelés, a lelkészképzés, a közművelődés terén a Magyarországi Református Egyház közel fél évezrede hordoz. Ez az örökség felelősséggel is jár. Ezen felelősségtől és a keresztyén nevelés iránti elkötelezettségtől vezéreltetve a Tiszáninneri Református Egyházkerület Tanácsa úgy határozott, hogy a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziumának feladatkörét általános iskolai oktatási és nevelési feladatokkal bővíti ki 2004 szeptemberétől. Ezt az elhatározást a gimnázium igazgatósága is örömmel fogadta és támogatta. Így 2004. szeptember 1-jén 22 tanulóval 3 tanítóval és 2 óraadóval elkezdődött az oktatás az általános iskolában.

Az iskola alulról építkező 8 osztályos általános iskola lesz. Az épület, amelyben jelenleg a tanítás folyik, a gimnázium közelében az Iskolakert mellett található. Az új iskolaépületet szeptember végén kezdik építeni.

Milyen iskolát szeretnénk? - tették fel a kérdést oly sokan, oly sokszor. A válasz egyszerű: keresztyén iskola lesz, mely hűen szolgálja Isten országának építését. Diákjaink tanuljanak, nevelkedjenek hitben, szeretetben. Fejlessék Istentől kapott talentumaikat, hogy becsületes keresztyén emberként helyt tudjanak állni a minőség harcában.

Erre a munkánkra Isten áldását és szeretetét kérjük!

Az elsős gyerekek az évnyitón

Kitüntetett pedagógusaink

Magyarországi Református Egyház Zsinata – az Oktatásügyi Szakbizottság javaslatára – 2004-ben a Makkai Sándor-díjat Bárdos Péterné Varga Edit tanítónőnek, Földváriné Simon Ilona igazgatónőnek és Szilágyi Éva Gabriella igazgatónőnek, az Imre Sándor-díjat pedig posztumusz Pápay Sándor tanár úrnak adományozza szakmai munkájuk és példamutató emberi-hitbeli magatartásuk érdeméért.”

Budapest, 2004. május 5.

Makkai Sándor-díj

„a református nevelési eszmények átültetéséért a mindennapi gyakorlatba tevékenység körében el-
évülhetetlen érdemeket szerzett magyarországi és határon túli pedagógusok részére”

(A díj adományozásának feltételei: több éves óvónői, tanítói vagy tanári tevékenység magyar református köz-
oktatási intézményben, kiemelkedő szakmai munka, valamint példamutató emberi-hitbeli magatartás. A díj évente
három pedagógusnak adományozható, akik közül egynek mindig határon túli pedagógusnak kell lennie. A díj
átadására az országos református tanévnyitó istentiszteleten, 2004. augusztus 28-án Mezőtúron került sor.)

Imre Sándor-díj

„a református iskolaügyért végzett áldozatos munkáért”

(A díj adományozásának a feltételei: több éves iskolavezetési vagy a református oktatásügyért más területen
folytatott kiemelkedő szakmai tevékenység, valamint példamutató emberi-hitbeli magatartás. A díj évente egy
személynek adományozható, átadására 2004. október 24-én az Országos Protestáns Napok keretében került sor.)

A kitüntetett pedagógusok rövid bemutatása

Bárdos Péterné Varga Edit

A Kecskeméti Református Kollégium Általános Iskolájának újraindítása előtt a város különböző iskolá-
iban végzett hittanoktatói munkát. Elkötelezett munkája alapján került a református kollégium nevelőtes-
tületébe, ahol először napközis munkával bízták meg, később a napközis munkaközösség vezetője lett. Jó
szervezőkészsége és mindenre kiterjedő figyelme összetartó közösséggé kovácsolta kollégáit. Kezdetől ta-
nította az intézményben a hit- és erkölcs tantervet, így jelentős gyakorlati tapasztalat állt már mögötte,
amikor felkérést kapott a Református Pedagógiai Intézettől hittan tankönyv írására. A jelenleg is használa-
tos 3. osztályos hittan tankönyv, tanári segédkönyv és feladatgyűjtemény szerzője, amely a Református Pe-
dagógiai Intézet gondozásában jelent meg 1998-ban.

Javasolataival, meglátásaival kollégáit odaadóan támogatja, segíti. A közös, együttes munkák, progra-
mok előkészítése során ötletei meghatározóak iskolája arculatának, légkörének formálásban. Sokoldalúsá-
gát az is bizonyítja, hogy nemcsak mint munkaközösség-vezető, hittanoktató végez kiemelkedő munkát,
hanem az iskola háttartástan tantervének oktatásában is részt vállal. Ő állította össze a tantárgy helyi
tantervét. Több éve vezeti az iskola kézműves-szakkörét, ahol sok gyereknek varázsolja kellemesebbé a dél-
utáni szabadidő eltöltését.

A kerettanterv adta lehetőséggel is szívesen élt, hiszen elsőként vállalta fel a hon- és népismeret tantárgy
tanítását. Elvállalta – az iskola tulajdonába került – Dr. Irányi Béla több mint 400 tárgyából álló népművészeti
hagyatékának gondozását, amelyekből folyamatosan állít össze kiállításokat és felhasználja szemléltetésként tantár-
gyainak tanításához.

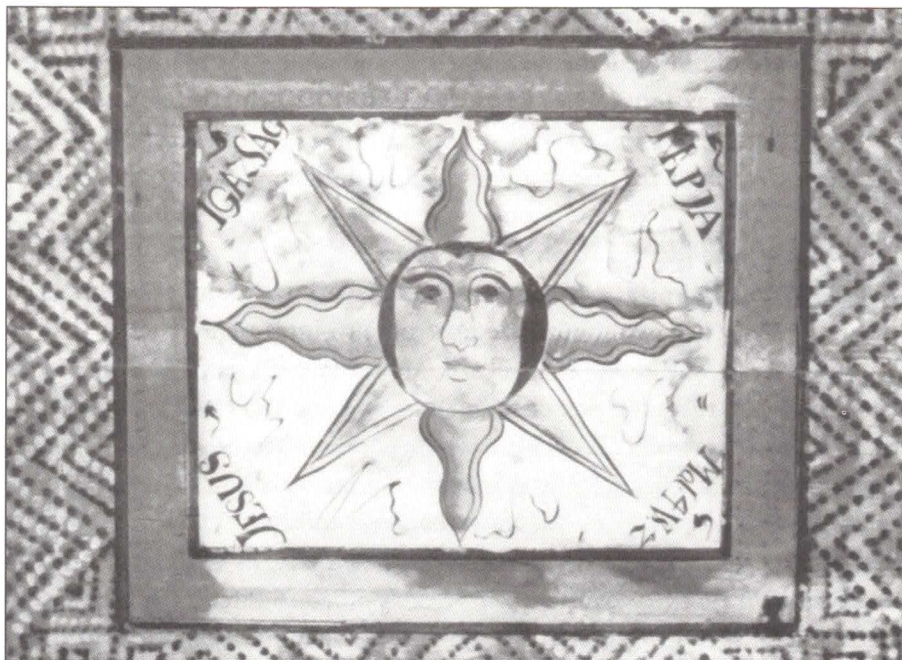
Egyik zászlóvivője a „*Velünk az Isten*” Országos Bibliaismereti Versenynek. A szervezésen túl a verseny fel-
adatsorának összeállítását vagy saját csapat felkészítését évről-évre lelkiismeretesen és eredményesen végzi. Isko-
lai munkáján túl részt vállal a vasárnapi gyermek-istentiszteleti csoportok vezetésében. Nyári tábort szervez és
vezet rendszeresen a gyülekezet gyermekei és a református általános iskola tanulói számára. Családjá egésze pél-

damutató hitéletét jelzi az is, hogy évek óta rendszeresen helyet adnak otthonukban a családi házi bibliaóráknak. A tantestület tagjaiban megbecsülést, elismerést váltott ki azzal, hogy az iskola egyik hányatott sorsú tanulóját férjével két saját gyermekük mellé örökbe fogadták. Azóta is példamutató módon segítik, nevelik, támogatják őt minden lépésében.

Földváriné Simon Ilona

A Karcagi Nagykun Református Általános Iskola pedagógusa, első és jelenlegi igazgatónője. Tanítói, könyvtáros tanári, majd középiskolai tanári végzettséget szerzett. A tanítás mellett a karcagi gyüle-

kezetben hosszú éveken át aktívan forgolódo tanárnőt a presbitérium megbízta az első református tagozatos osztály vezetésével, irányításával 1993-ban. Örömmel vállalta ezt a feladatot, az egyre sokasodó nehézségek ellenére is. Kezdettől fogva világos volt számára, hogy milyen értékrenddel, életfelfogással akar azonosulni. Reménykedve, hittel tanított-nevelt, miközben épült, erősödött a Karcagi Nagykun Református Általános Iskola. Reménysege volt, hogy ebben a régi-új iskolában az evangéliumot követve kialakul egyfajta értékrend, és ezzel új értelmet kap pedagógusi munkája, hivatása, az a sok-sok szolgálat, amit tett e nemes cél érdekében. Az eltelt években az igazgatónő vezetésével egy szakmailag és anyagilag jól működő, stabil iskolává nőtte ki magát az intézmény.

A minőségfejlesztési munkában élen járva kiépítették a Comenius I. minőségirányítási rendszert, valamint az iskola bázisintézménye a környék négy református intézményének. *„Az iskola értéke annyi, amennyi a tanítói munka értéke: az pedig azon fordul meg, hogy milyen erős a tanító bite, hivatásérzése...”* (Karácsony Sándor) Az általa választott és a napi munkában megélt idézet már önmaga kifejezi annak a feladatnak a nagyságát, felelősségét, amelyre református pedagógusként vállalkozott.

A református oktatás-nevelésben élen járó tanárnő a tanítás mellett folyamatosan tanult és tanul jelenleg is. Pedagógia-iskolaelemző, fejlesztő szakon végzett a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen. Szakértői, mentori és közoktatási vezetői diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetemen, gazdálkodással kapcsolatos gazdálkodási tanári diplomáját a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetemen szerezte. Jelenleg a DRHE szegedi Vallásstanári Tanszékén folytat tanulmányokat. 1998 óta szaktanácsadója, majd 2000-től vezető szaktanácsadója a Református Pedagógiai Intézetnek, segítve ezzel a működő és újra indult református iskolák pedagógusait, munkaközösségeit, vezetőit.

A Karcagi Református Egyházközségben presbiterként, ezen belül az Oktatási Bizottság tagjaként veszi ki részét a szolgálatok végzéséből. Tagja a Nőszövetségnek, és a gyülekezeti énekkarnak.

Szilágyi Éva Gabriella

1956-ban Szatmárnémetiben született. Az általános iskolai és gimnáziumi tanulmányai után az akkor Állami Magyar Líceumnak nevezett középiskolában (ma Kölcsey Ferenc Kollégium) érettségizett 1975-ben. Két évvel később a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem filológiai karára, magyar-francia szakra felvételizett, s 1981-ben szerzett tanári diplomát.

1981-88-ig Nagyváradon tanított magyar nyelv és irodalmat. Itt alapított családot 1983-ban. 1987-ben gyermekük született, s ekkor fogalmazódott meg bennük a gondolat, hogy visszatérnek szülővárosába, Szatmárnémetibe. 1988-tól volt középiskolájában és a szatmári tanítóképzőben tanított magyar nyelv és irodalmat, gyermekirodalmat és szakmódszertant.

Amikor 1991-ben a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke és Ligeti László szatmári egyházmegyei főgondnok kezdeményezésére harc indult a református oktatás visszaállítása érdekében, maga is meggyőződéssel állt az ügy mellé. Részt vett a Szatmárnémeti Református Gimnázium újraindításában, tanári karának megszervezésében. 1991-től, a gimnázium újraindításától 1995-ig aligazgatója volt, 1995-től máig pedig igazgatója. Az eltelt tizennégy esztendő alatt megtapasztalhatta a hatalom gáncsokdó rosszindulatát, de ugyanakkor a gondviselő Isten szeretetét is. A hatvan gyermekkel induló, s a Kölcsey Ferenc Líceum pincéiben (katakombáiban) működő gimnázium – melynek tanári kara, gyermek- és szülőközössége az őskeresztység üldözésének fájdalmas sorsát élte át – mára négyszázötven tanulóval számlál, huszonhat tanárral dolgozó, a szatmári kulturális életben meghatározó szerepet betöltő intézménnyé lett.

Hite szerint igyekezett és igyekszik a gimnázium szellemiségét alakítani. A protestáns és nemzeti értékörzés, valamint korszerű tudásszint elérésének igénye legfőbb célkitűzései közé tartozik. Meggyőződéses kálvinista hívő és elkötelezett transzilvanista. Hisz az *Ora et labora* kettős parancsában, a cselekvő hit és nemzetünk megmaradásáért folytatott küzdelem fontosságában. Az igazgatói munka mellett magyartanárként dolgozik, és több mint tíz magyar szakos tanárt és huszonöt teológust indított el a pályán. Évente szavalóversenyekre és tantárgyi versenyekre készíti fel növendékeit. Az Erdélyi Református Pedagógiai Intézet felkérésére elkészítette a protestáns irodalom jövő tanévtől bevezetendő tantárgyának differenciált kerettantervi javaslatát.

Feladatokat vállalt egyháza és szűkebb pátriája kulturális életében. 1994-től a szatmári Láncoz Egyházközség presbitere, 1995-től az egyházkerület közgyűlésének tagja, a kerületi tanügyi bizottság tagja, a Zsinat állandó Tanácsának, ill. Tanügyi és Fegyelmi Bizottságának tagja. Az elmúlt évben a szatmári magyarság kulturális életében való részvételéért Szent-Györgyi Albert-díjjal tüntették ki.

Pápay Sándor [1925-2004]

A 79. életévében is a Léwayban aktív nevelőmunkát, e mellett a Miskolci Egyetemen oktatómunkát és a református közművelődésben regionális szinten aktív szerepet vállaló és végző Pápay Sándor tanár úr a 2003/2004. tanév végén készült visszavonulni a nagy óraszámú történelmi aktív tanítástól, teljes mértékben nem megszakítva ezzel kapcsolatát a Léwayval. Pápay Sándor tanár úr a „*nagy pedagógus nemzedék*” egyik utolsó miskolci képviselője.

A kitüntetésre való felterjesztésről szóló tantszabályi javaslat, és az egyházkerület elnökségének támogatása már megszületett, amikor váratlanul – nagypénteken, a déli órákban – Isten úgy rendelkezett, hogy haza hívja hűséges szolgáját. Ezzel a kitüntetésre való javaslatnak az aktualitása még inkább időszerűvé és hangsúlyossá vált, hiszen egy teljes, Isten előtt kedves, a magyar református iskolaügy és közművelődés számára pedig kiemelkedően termékeny életmű előtt adózhatnak a felterjesztők és a tágabb magyar református közösség tagjai.

Izsákon született 1925. szeptember 17-én. Karcagon a Református Nagykun Gimnáziumban érettségizett mindenből jeles eredménnyel 1943 júniusában. Egyetemi tanulmányait a debreceni egyetem orvosi fakultásán kezdte el. Pályakezdését kettőtörte a második világháború. Mint orvostanhallgató a miskolci VII. helyőrségi kórházban teljesített katonai szolgálatot, amely a háború végére már Bajorországban működött. Itt érte egy egész életét befolyásoló megrázó élmény, amikor egy kéz és láb nélküli sebesült katona arra kérte, hogy „*Doktor Úr! Öljön meg, mert én nem akarok így élni!*” – Ezzel az orvosi pályáját befejezte. Ekkor döntött úgy, hogy ősei útját járva tanár lesz. Rövid hadifogság után átiratkozott a Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára. Magyar-történelem szakos tanári diplomát szerzett kitűnő eredménnyel 1950-ben. Bölcsészévei alatt a Debreceni Református Kollégium egyetemi internátusában lakott, és közben elvégezte a Református Tanárképző Intézetet is az egyetemi tanulmányai mellett. Ez a református tanárjelöltek Eötvös Kollégiuma volt, ahol 2-3 református tanárjelölttel foglalkozott oxfordi mintára egy egyetemi szakember.)

Egyénisége és szakmai felkészültsége alakulásában döntő szerepet játszottak ezek az évek, bár családi indíttatásairól sem feledkezhetünk meg. Ősei mind református lelkészek (dédapja, Pápay János, Kossuth táborigényvezető papjaként vesztette életét a komáromi–ácsi csatában), lévíták, tanítók, tanárok voltak. A református tanárképzős éveiben megismerte a tudós Révész Imrét, Makkai Sándort. Megadott, hogy közelségébe kerüljön a legnagyobb magyar nevelőnek, a hitvalló Karácsony Sándornak, s mellette a prédikátorosan kemény Kálvint követő tudós, a történelem-professzor Szabó Istvánnak. Tőle tanulta, hogy „*Legyen a kálvinizmust szolgáló pap, tanár, tanító egyházának és népének felelős vezetője, mert igen megfogytokunk hitünkben és magyarságunkban!*” – Így formálódott ki benne az a tanáriideál,

amely alkotó szellemű, szakmailag jól képzett, hitvalló, istenfélő tanáregyéniség, akit áthat Krisztus megváltó szeretete. Tudja, hogy ő maga is csak eszköz Isten kezében, hogy szolgálatával másokat, ifjú tanítványait kell elvezetnie az igaz forráshoz, a Biblia tanításához. Karácsony Sándortól tanulta: „Mindenütt, mindig lehet Istent szolgálni.”

A gyakorlati pedagógia, a tanítás lett élete igazi hivatása. Ezért is tudott ellenállni bármilyen csábításnak, pedig hosszú tanári pályája során vagy tizenötször kínáltak fel neki csillogó és jól jövedelmező állásokat. Elvei szerint nem akart pedagógiai „raktáros” lenni. Mindig várták az érdeklődő diákszemek, meg visszatartotta a világnézete. Ezért is nem lett soha politikai pártnak sem tagja.

Az eldurvuló politika vihara dobta Miskolcra a Debrecenben felkínált tanársegédi állás után. 1950-ben került az akkor még Fráter Györgyről elnevezett államosított volt katolikus gimnáziumba, amely pár hónap után már parancsra Földes Ferenc nevére vette fel. Itt tanított 43 éven át, bár közben 1985-ben nyugdíjba ment, de teljes óraszámában tovább tanított. Itt érte el sikereit. Nevelt OKTV győzteseket, politikusokat, diplomátokat (pl. Bod Péter Ákos), nagynevű tudósokat (pl. Marosi Ernő), egyetemi tanárok sorát (pl. Kovács I. Gábor, Tverdota György, Kovács Sándor), színészeket (pl. Koncz Gábor, Nagy Attila, Lukács Sándor, László Zsolt), operaénekeseket (pl. Sudlik Mária, Szüle Tamás), sőt a könnyű műfaj területén is akadt diákja (pl. Koós János).

A Földes Ferenc Gimnáziumból hívták át a 45 évi szünetelés után újra megindult Lévay József Református Gimnáziumba tanárnak. Itt 1993 óta tanított teljes óraszámában. Még az indulás évében megválasztották az Igazgatótanács elnökévé. Ez alatt a pár év alatt ismét sikerült néhány tehetséges versenyzőt kinevelnie, akik a református és az állami iskolák különböző történelmi versenyein sikeresen szerepeltek. Az elmúlt évek során 5 első, 2 második, 1 harmadik helyezést szereztek a millecentenáriumi és 1848 emlékversenyeken. Diákjai egész sora került az első érettségizett évfolyamainkból történelmi felvétellel egyetemre.

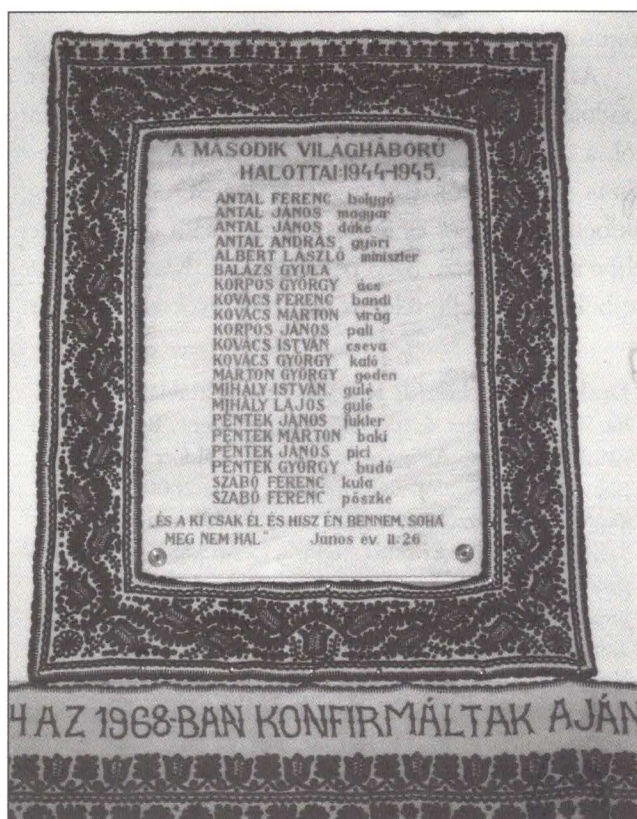
Mintegy 25 éve vesz részt az egyetemi felvételen. 179 érettségi vizsgát ült végig tanárként vagy érettségi elnökként. A középiskolai tevékenysége mellett a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán 7 éve tanítja a modern, XX. századi irodalmi tanszéken Adyt, Krúdyt és Szabó Dezsőt.

A tanítás mellett mindig szakított időt a tudományok művelésére. Mintegy 50 tanulmányt, cikket, könyvbírálatot, egyetemi előkészítő célját szolgáló jegyzetet írt. Szerkesztett évkönyveket, legutóbb 1996-ban a Lévay Emlékkönyvét, majd 1999-ben A falak üzenete címen az iskolája épületének száz éves évfordulójára egy cikk- és tanulmánygyűjteményt adott ki. Az utóbbi években írásai java része a Sárospataki Lapokban, a Keresztyén Nevelésben vagy a Megyei Levéltár kiadványaiban jelent meg.

Hosszú pályája során számos elismerésben, kitüntetésben részesült. 1960-ban miniszteri dicséretet, 1975-ben a Parlamentben „Kiváló tanár” címet, 1980-ban a „Munka Érdemrend arany fokozatát”, 1993-ban Miskolc város „Pedagógiai díját” kapta meg. 1999-ben „Miskolc város Díszpolgára” kitüntető címet nyerte el a város önkormányzatától. 1999-ben a Tiszáninneni Református Egyházkerület az újonnan alapított Kövy Sándor-díjjal jutalmazta a református oktatás és nevelés ügyében végzett szolgálataiért.

A Miskolc-Tetemvár (Deszkatemplom) egyházközség presbitere voltam. Felesége Ferenczy Irma, református papi család árvája, aki 11 éves korától teljesen árvaként a nyíregyházi Kálvineum Leánynevelő Intézetben szerzett tanítónői oklevelet. 1998 júliusában elvesztette hűséges segítőtársát, feleségét 48 évi házasság után.

A méltatásokat szerkesztette: Papp Kornél, az MRE Zsinati Iroda Oktatási Irodavezetője.

Tanítóképzőben Sárospatakon

(2. rész; folytatás a Magyar Református Nevelés 2004. 3-4. számából)

Dr. Pótor Imre

Kiss Sándor sorsa összefonódott a magyar református diákok SDG Szövetségével, „ezzel az egyház hitbeli megerősödését és népünk felemelkedését egyaránt szolgáló ifjúsági szervezettel.”¹ A Szövetség adta kezebe döntő hatással „Isten Igéjét, s oltotta szívébe népünk-nemzetünk, de különösen is a társadalmilag háttérbe szorultak, az elesettek iránti felelősségérzetet. Így lett Kiss Sándor bibliás politikussá...”²

Tevékenyen részt vállalt a Szövetségben. Bibliaköröket szervezett és vezetett. Az 1937. június 2-án tartott rendes tanári értekezlet jegyzőkönyve szerint: „a tanári kar Kiss Sándor V. éves tanítónövendéket, mint kiváló SDG kollégium-vezetőt s mint a szórványmisszió legkiválóbb munkását 20 P, továbbá legértékesebb önképzőköri szerepléséiért s úgy is mint buzgó ifjúsági főkönyvtárost 10 P jutalomban részesíti.”³ A tantestületi zárógyűlésen elhangzott beszámolók és tervek meghatározó bizonyosságai voltak annak, hogy „Isten csodálatosan megáldotta az SDG kollégium ez évi munkáját, s hogy vannak olyan tagok, akiknek számára életcélá vált az evangéliumi eszmék szolgálata.”⁴ S ezek közé tartozott az SDG kollégium vezetője, Kiss Sándor is. Virágh Ferenc szerint az SDG szolgált összekötő kapocsul Újszászy Kálmán és a református teológusok között.⁵

Az SDG-ben egyházi hittérítő előadások mellett állandóan a magyar sorskérdésekről volt szó, a földreformról, a demokratikus átalakulás és társadalmi rendszerváltozás szükségéről. Ezt sugározta az SDG Szövetség, és akiben érdeklődés és felelősség volt, az a diák belekerült ebbe az áramlatba. Szép példája ennek Kiss Sándor szeretetből fakadó, elkötelezett hitvalló tevékenysége. Virágh

Ferenc mély tisztelettel és büszkeséggel őrzi ezt emlékezetében: „A legmaradandóbb számomra az a cserzett arc, amelyet akkor láttam vissza-visszatérőben, amikor vasárnap délután 5-6 órakor fáradtan megérkezett Végardóról, Vajdácskáról vagy a Hornok tanyákról. Ebből kettő emelkedett ki, az egyiket ma Rózsástanyának, a másikat Halászhomoknak hívják. Ezekben a helyeken felváltva tartott bibliamagyarázatos szolgálatot. Gyalog ment és jött. Amikor a Bibliát letette a tanulószobában az asztalára, mindig nagyot szusszant, ránk nézett, s megkezdte a tanórára való felkészülést hétfőre.”⁶

A Kollégium tanárai - főképpen Újszászy Kálmán, Szabó Zoltán professzorok - „akiknek szívében a népünkért való felelősség magas fokon izzott”⁷ - elsőik közt szerveztek falukutatást és népfőiskolát. Ekkor bontakozott ki a népi mozgalom szellemisége, amelynek Sárospatak fontos műhelye volt. A fiatal énektanár, Boldváry Géza jóvoltából ismerték és szerették meg a kollégiumi diákok a magyar népdalokat, mint zenei anyanyelvüket.⁸

A Kollégiumban Szabó Zoltán és Újszászy Kálmán kezdték meg és vezették a rendszeres *faluszemináriumi munkát*. Kiss Sándor is bekapcsolódott a lelki-szellemi népszolgálatba, a *falukutatásba*. Szavai szerint: „lényegileg én voltam az első, aki a tanítóképzőből csatlakoztam, és ennek nyomán pár embert magammal vittem. Attól kezdve járunk ki a bodrogközi tanyavilágba, a falvakba, cselédtanácsokra, cselédlakásokba... tudatosan gyűjteni az anyagot, élményeket és benyomásokat szerezni a cselédsorsról, és mivel rendszeresen vasárnap jártuk a falvakat, vasárnap délutánonként istentisztelettel kötöttük össze a programot.”⁹ A Kiss Sándor köré csoportosuló diákok már tud-

¹ Denke Gergely beszéde Kiss Sándor emléktáblájánál. In: A hazák Európájáért. Szerkesztő: Virágh Ferenc. Bp. 1998. 11. p.

² Denke Gergely: „Az igaznak emlékezete áldott.” A bibliás politikus Kiss Sándor. Reformátusok Lapja 2000. 04. 30. 6. p.

³ Tanári Kari jegyzőkönyv. Sárospatak, 1937. június 2.; Az 1938-ban kiadott Értesítő szerint a tanári kar Kiss Sándor V. éves hallgatót, mint kiváló SDG-s munkást 20 Pengő jutalomban részesítette. Értesítő 1938. 22.p.

⁴ Tantestületi zárógyűlés jegyzőkönyve. 1937. június 6; Vö. Ködöböcz József: Kiss Sándor és a pataki tanítóképző. I.m. 3. p.

⁵ Virágh Ferenc: Kiss Sándorhoz fűződő személyes kapcsolatomban. Budapest, 2001. 10. 11. Kézirat. 2.p.

⁶ Virágh Ferenc: Kiss Sándorhoz fűződő személyes kapcsolatomban. Budapest, 2001. 10. 11. Kézirat. 2.p.

⁷ Denke Gergely: „Az igaznak emlékezete áldott.” I.m. 30. p.

⁸ Virágh Ferenc pataki diákkorára visszaemlékezve hangsúlyozza az énektanítás jelentőségét: „Arra is emlékszem, hogyan ismertem meg a diákmozgalom fogalmát, s hogy a református Kiss Sándorék korosztálya Sárospatakon miként vállalta a „101 magyar népdal” kötetecske világát, amit a fiatal zenetanár, Kodály tanítványa, Boldváry Géza hozott Sárospatakra, az eleinte szokatlan ősi magyar pentaton dallamvilágot, amely az érzelmes műdal világából átvezetett a népi (a 'paraszti') kultúra világába.” Virágh Ferenc: Kiss Sándorhoz fűződő személyes kapcsolatomban. Budapest, 2001. 10. 11. Kézirat. 3.p.

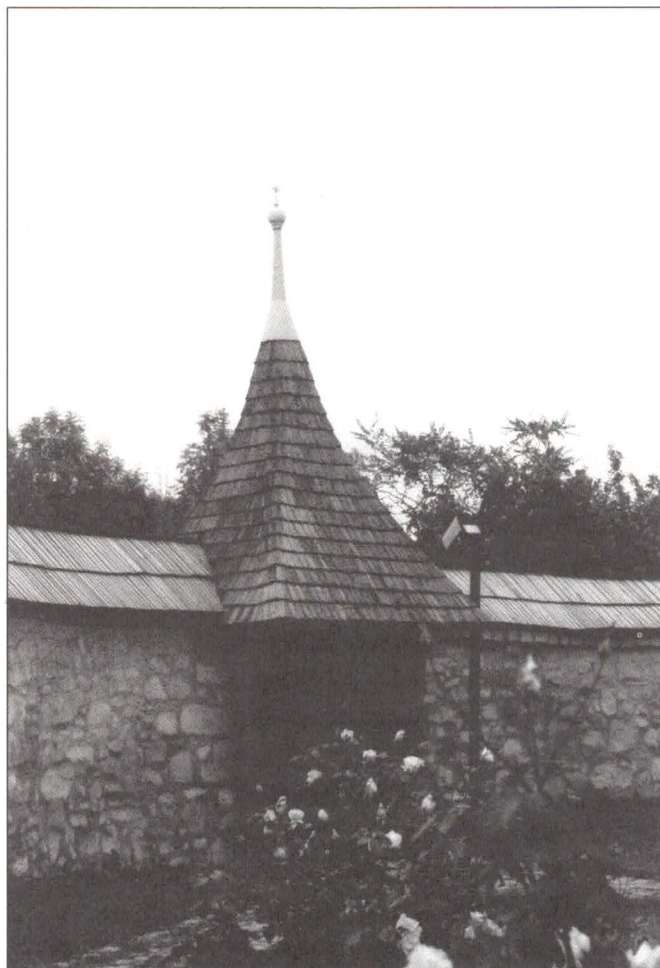
⁹ Huszár Tibor: Beszélgetések. I.m. 276k. p.

tak a falujárásról, ismerték a népi írók szociológiai munkásságát. Mindez kisdíakként Virágh Ferenc szemléletét is egész életére vonatkozóan, döntően befolyásolta. „Számomra ezek a közvetlen felismerések bizonyították, hogy a Horthy-korszakbeli szakadatlan reformfolyamat a 30-as évek második felében felélénkült. Mindez itt Patakon – az országos gyakorlattól eltérően – gazdagodott a határon túli, a felvidéki magyarok sorsa iránti fogékonysággal.”¹⁰

A képzősök figyelme ráirányult a falura, a nép problémáira, s a kollégium tagjai az 1935/36. tanévben tanya- illetve szórványmissziói szolgálatot is vállaltak, s azt folytonosan végezték. Az 1936/37. tanévben a vallástanár így méltatta a kollégisták szolgálatát: „Vitték a vigasztalás, az élet igéit és míg ott jártak, hitük izmosodott, magyar református hittestvérük iránti felelősségük és szeretetük elmélyült.”¹¹

Kiss Sándor 1937-ben V. éves tanítónövendékként jelesen érettségizett és kiváló eredménnyel fejezte be tanulmányait a tanítóképzőben. Tanítói és organista-kántori oklevelet és leventeoktatói képesítést szerzett. A képzőben eltöltött öt év, a pataki szellem meghatározta fejlődését, emberré formálódá-

sát, egész életét. Önéletrajzában így vall erről: „Pataknak köszönhetem, ... hogy a gazdasági-válság mélypontján magához ölelt és nagy ösztöndíjjal, később ingyenesen kitanított néptanítónak. De ennél jóval többet is adott: lehetőséget arra, hogy kinyíljon a szemem az ország és a nép problémáinak megismerésére. Patakról sok új kezdeményezés indult el akkoriban: a falukutatás, faluszeminárium, diák-munkatábor, majd a népfőiskola. De mindezeket túl a társadalmi felelősségvállalás fontossága és az évszázados történelmi alapokon egy új, népi Magyarország állandó tervezése és szolgálata.”¹²

*Kiss Sándor emléke ma is él a pataki tanítóképzőben. Özvegye jóvoltából férje Alma Mater iránti szeretete emlékét 1994 óta alapítvány őrzi.*¹³ Ennek célja: „a Sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskola arra érdemes hallgatói tanulmányainak támogatása. Erre a célra az alapítvány kamata használható fel. A kamat példamutató, szorgalmas, jó tanuló, gyermeket szerető, közösségi magatartású református hallgatóknak adható, havi ösztöndíj formájában vagy év végi jutalmazásként. Azonos feltételek esetén előnyben részesítendő a Bereg megyéből származó hallgató.”¹⁴

¹⁰ Virágh Ferenc: Kiss Sándorhoz fűződő személyes kapcsolat. Budapest, 2001. 10. 11. Kézirat. 3.p.

¹¹ Értesítő 1937. 29.p.

¹² Kiss Sándor önéletrajza. 1981. július 6. I.m. 1.p.

¹³ Eszerint: „Elhunyt férjem, Kiss Sándor, aki 1918. március 19-én Vásárosnaményban született, 1932-től 5 éven át volt a sárospataki Református Tanítóképző Intézet kiváló növendéke, aktív ifjúsági munkása, ösztöndíjas tanulója. Az itt érvényesülő református szellem meghatározta egész életét. Mindig tudatosan vállalta s odaadással végezte a magyar nép felemelésének önzetlen szolgálatát.” „Kiss Sándor Alapítvány”

Alapító Okirata. Sárospatak, 1994. szeptember 8. 1.p. Másolata a szerző birtokában. Az alapítványt a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei bíróság 747/1994. szám alatt 1994. október 12-én vette nyilvántartásba. Az alapítvánnyal kapcsolatos szíves tájékoztatást, adatközlést itt is tisztelettel megköszönöm Feróné Komolay Ildikónak, a kuratórium elnökének, a Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kar Neveléstudományi Tanszéke vezetőjének.

¹⁴ „Kiss Sándor Alapítvány” Alapító Okirata. Sárospatak, 1994. szeptember 8. 1.p.

Az alapítvány 1998. augusztus 17-én kelt módosítása értelmében „az Alapítvány célja: tudományos tevékenység, kutatás, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység, gyermek- és ifjúságvédelem, gyermek- és ifjúságképviselés, szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása.”¹⁵ Az Alapítvány működéséről a kuratórium elnöke rendszeresen tájékoztatja a főiskolai Kari Tanácsot. Az alapítvány képviselője, a kuratórium elnöke a neveléstudományi tanszék vezetője. 1994-től Gönczy Ákos főiskolai tanár, 1997 óta pedig Feróné Komolay Anikó főiskolai tanár.

A kuratórium elnökasszonya közlése szerint a főiskolának van egy Kiss Sándor portréja, amelyet a Neveléstudományi Tanszéken helyeztek el, hiszen a tanszék keretében történik az Alapítvány kezelése is. A gazdasági ügyekkel pénzügyi szakember foglalkozik, természetesen jószolgálati alapon. A dollárban kapott tőkét forintra konvertálták, hogy a lehető legtöbb kamathozamot tudják létrehozni, amit a főiskolai hallgatók tanulmányi támogatására fordítanak a félvényként meghirdetett ösztöndíjpályázat segítségével. Volt olyan kárpátaljai hallgató, akit az Alapítvány segített hozzá diplomája megszerzéséhez. Elnöknő tájékoztatott: „Igyekszünk a célkitűzés szellemében mindig is azokat támogatni, akikről úgy ítél-

jük meg, hogy leginkább megérdemlik. Az utóbbi időben egyre több pályázat érkezik a felhívásra. A hallgatók körében nagyon pozitív az Alapítvány megítélése.”¹⁶

1996-tól 2000-ig 9 főiskolai hallgató kapott 225000 Ft-ot.¹⁷ A Kiss Sándor Alapítvány Kuratóriuma 1999. október 20-i közlése szerint tanulmányi költségek könnyítésére szolgáló ösztöndíj elnyerésére pályázhat az a hallgató, aki: „nehéz szociális körülmények között él, Bereg-megyei illetőségű, szorgalmasan készül választott hivatására, mi tanulmányi teljesítményben is megjelenik, aki református vallású.”¹⁸ Az 1999. november 15-én

kiadott tájékoztató értelmében 4 főiskolai I. évfolyamos tanító szakos hallgató nyerte el az Alapítvány 20000-20000 Ft-os ösztöndíját az 1999/2000. tanév első félévére.¹⁹ A támogatást kapott hallgatók közül néhányan levelező kapcsolatban állnak az alapító Kiss Sándornéval.

A Kuratórium tagjai adózva az alapító és Kiss Sándor emberi nagysága előtt, a mai napon e főiskolai tantermet „Kiss Sándor Teremnek” nevezik el tiszteletük és megbecsülésük jeleként. Kívánom és kérem, legyen ebben a teremben mindig olyan minőségi pedagógiai oktató-nevelő munka, amely méltó módon, folyamatosan tükrözi Kiss Sándor szellemiségét.

¹⁵ „Kiss Sándor Alapítvány” Alapító Okirata. Sárospatak, 1998. augusztus 17. 1.p. Másolat a szerző birtokában.

¹⁶ Feróné Komolay Anikó közlése. Sárospatak, 2002. szeptember 26. A kuratórium elnöke tájékoztatása szerint: „Az elmúlt évben a Pataki Öregdiákok találkozója alkalmából felkeresett négy úr, akik Kiss Sándor osztálytársai voltak, s érdeklődtek az Alapítvány felől. Nekik is természetesen beszámoltam az Alapítvány működéséről, s így elégedetten távoztak a főiskoláról a hallottak után.”

¹⁷ Ködöböcz József: Kiss Sándor és a pataki tanítóképző. I.m. 4. p.

¹⁸ A Comenius Tanítóképző Főiskola Kiss Sándor Alapítvány Kuratóriuma „Pályázati felhívása”. Sárospatak, 1999. október 20. Beregi Múzeum Adattára. Vásárosnamény. Jelzet nélkül.

¹⁹ A Comenius Tanítóképző Főiskola Kiss Sándor Alapítvány Kuratóriuma Tájékoztatója. Sárospatak 1999. november 15. Beregi Múzeum Adattára. Vásárosnamény. Jelzet nélkül.

A kétszintű matematika érettségi vizsgáról

Bay László

Az alábbiakban a kétszintű matematika érettségi vizsga legszembetűnőbb sajátosságait ismertetjük. Írásunkban a következőkre *legfeljebb utalásszerűen, közvetve* térünk ki:

- a kétszintű érettségi vizsga *tantervtárgyaktól független* sajátosságaira,
- az érettségi vizsgarendszer módosításának indokaira,
- a 2005. évi rendes (májusi-júniusi) érettségi vizsgákat nem érintő szabályokra,
- a vizsgarend módosulásával kapcsolatos nehézségekre, bizonytalanságokra, félelmekre.

Feltételezzük továbbá, hogy az Olvasónak a korábbi matematika érettségi vizsgákról vannak ismeretei. Írásunk ugyanis elsősorban a *különbségek* ismertetését, az új kétszintű matematika érettségi vizsgának a korábbiakkal való *szembeállítást* tűzi ki célul.

A kétszintű érettségi vizsga szabályozása sajnos nem tekinthető lezártnak; reméljük azonban, hogy az esetleges további változások közvetlenül nem érintik az érettségiző fiatalokat, hanem csak a ma még szabályozatlan vagy aggályos kérdéseket rendezik.

A matematika az egyetlen olyan kötelező érettségi vizsgatantárgy, amelynek középszinten csak írásbeli formája van, szóbeli vizsgára csak akkor kerülhet sor, ha a jelölt az írásbeli vizsgán nem érte ugyan el az elégséges szintet, de legalább 10%-ot teljesített. (Ha az elérhető pontszám 10%-át sem teljesíti, szóbeli javítási lehetőség nélkül elégtelen a vizsgája – ez azonban minden tantárgy vizsgájára érvényes.) Emelt szinten a vizsga írásbeli és szóbeli

részből áll; a szóbeli rész azonban viszonylag kisebb részaránnyal szerepel. (Az írásbeli vizsgán maximum 115, a szóbeli vizsgán legfeljebb 35 pontot érhet el a vizsgázó.)

Az első kérdés, ami felmerül: ki vállalkozzon középszintű, és ki emelt szintű érettségi vizsgára? Előre kell azonban bocsátani azt, hogy a felsőfokú tanintézmények 2005-ben nem igénylik az emelt szintű matematika érettségi vizsgát, bizonyos szakokon azonban plusz-pontok járnak érte. (Hogy melyik szakokon, azt decembertől lehet biztosan tudni.)

Azoknak, akik a matematikát a továbbtanulásuk során alkalmazni fogják (matematikusok, fizikusok, ugyanezen szak tanárai, informatikusok, mérnökök), mindenképp ajánlható. Nem előírás ugyan számukra az emelt szintű matematika érettségi vizsga, de a követelményeinek megfelelő ismeretekre *mindenképp* szükségük van; így viszont értelmetlen volna erről a tudásról számot nem adni, s az érte járó többletpontokról lemondani. Vannak olyan területek is, amelyeken a matematika, mint eszköz szintén szükséges (pl. orvosi, biológiai szakokon), de jóval kisebb mértékben, mint az előbbi szakokon. (Különösen ki kell emelni a valószínűségszámítás és a matematikai statisztika területét. Ezek az ismeretek ma már egyes humán szakokon is szükségesek, amihez viszont pl. a kellően alapos függvény-tani ismeretek nélkülözhetetlenek.) Az ide jelentkezők számára a középszintű matematika érettségi vizsga követelményeinek megfelelő tudás szintje szinte biztosan nem elegendő, egyénekenként kérdéses azonban az, hogy érdemes-e magára a vizsgára

nagy energiát lekötöni. Azoknak pedig, akik egyértelműen humán területen akarnak továbbtanulni, szükségtelen az emelt szintű matematika érettségi vizsga. Fontos annak a mérlegelése is, hogy a jelölt képes-e megbirkózni az emelt szint követelményeivel. Ha ez kétséges, értelmetlen a kockázat vállalása. (Mint ahogy az is, hogy ez esetben matematikát igénylő területet válasszon-e magának a továbbiakban.)

A korábbi matematika vizsgákkal összehasonlítva szembeötlő a gyakorlati életből vett példák részarányának a növelése az ún. tiszta, elméleti feladatok rovására. Még középszinten is kimaradnak a különös ötletet, intuíciót igénylő, esetleg nagyon összetett feladatok; ezeket megtartják a matematika versenyek céljára. A gyakorlati példák azt jelentik, hogy a matematikai probléma szöveggörnyezetben foglal helyet, s a jelöltnek a felvázolt szituációt meg kell értenie, matematikai modellt kell alkotnia, majd meg kell oldania. (A matematikában kevésbé jártos Olvasónak azt mondhatjuk, hogy a korábbi ún. szöveges egyenletekre gondoljon. Ott is valamilyen szöveges megfogalmazást olvashatott, pl. települések közti, esetleg összetettebb mozgásokat. Ezt *megértve* rá kellett jönnie arra, hogy pl. a települések közti távolság a különböző mozgások során változatlan marad. Tehát a különbözőképp kiszámított távolságoknak egyenlőknek kell lenni, de ezekben valamilyen betűvel jelölt ismeretlen mennyiség is szerepel. Az egyenlőségekből egyenlet írható fel – kész a *matematikai modell* -, amelynek a *megoldása* vagy közvetlenül választ

ad a feltett kérdésre, vagy abból egyszerű számítással adódik.) A gyakorlati élet problémáiból kiinduló, szöveges feladatok részaránya (az ismert tervek szerint) középszinten 30-50%, emelt szinten 30-40%. A gyakorlatiassághoz hozzátartozik azonban a valóság szükségszerű leegyszerűsítése is, pl. egy pénzügyi folyamatban a kamatlábat akár hosszú éveken át változatlanul tételezzük fel.

Tapasztalhatunk hangsúly eltolódásokat is. Csökken valamelyest az elemi geometria, a logaritmus fontossága. Várhatóan elmaradnak a bonyolult bizonyítást igénylő elemi geometriai példák. (Pl. viszonylag bonyolult geometriai alakzatban annak az igazolása, hogy két *kiadódó* egyenes párhuzamos, jóllehet az alakzat megrajzolása *közvetlenül* nem kívánta meg ennek a teljesítését.) A logaritmusnak a zsebszámológépek megjelenése előtt fontos szerepe volt a számítások elvégzése során; ez ma már idejétmúlt probléma. Ez nem jelenti viszont azt, hogy magát a fogalmat sem kell ismerni, továbbá emelt szinten az alaposabb ismeretere is szükség van, mert a felsőbb matematikában a szerepe nem lett kisebb.

A hangsúly eltolódás másik iránya a gráfelmélet, az analízis, valamint a valószínűségszámítás és a (matematikai) statisztika újbóli bevonása az érettségi tematikájába, illetve a kombinatorika „megerősítése”. Eredetileg a gráfelméletet a matematika érettségi mindkét szintjén bevezették volna, de a tananyag csökkentés egyik áldozataként csak az emelt szintű érettségin lett számára hely. Gyakorlatilag ugyanez a helyzet az analízissel is, amibe az érettséggel kapcsolatos szóhasználat szerint a végtelen sorozatok határértéke, a függvények határértéke

és folytonossága, valamint a differenciál- és integrálszámítás értendő. Nem tekinthető jelenleg kiforrottnak az, hogy milyen mélységig kell a középiskolában ezeket az ismereteket oktatni. Ezért az a valószínű (de korántsem biztos), hogy *2005-ben* az (emelt szintű) érettségi dolgozatban olyan feladat fordul majd elő, amely a differenciál- és integrálszámítás nélkül is megoldható (legfeljebb hosszadalmasabban és nehezebben). A valószínűségszámítás és a statisztika napjainkban valóban nélkülözhetetlen tudomány. Biztosra vehető, hogy *már* a 2005-ös matematika érettségi vizsgán *is* elő fog fordulni *mindkét* szinten.

Az érettségi követelmények változásának a nyomon követése a matematika tanárok számára is nehéz feladat. Arra biztatunk mindenkit, figyelje az Oktatási Minisztérium honlapján a kétszintű érettségi vizsgával kapcsolatos újabb információkat és jogszabály változásokat. Különösen felhívjuk a figyelmet az Oktatási Minisztérium www.om.hu honlapján a „Kétszintű érettségi vizsga 2005” menüpontra. A „Tanároknak az érettségiről 2005” címre kattintva, majd a „Matematika” címszót választva egy elsősorban tanároknak íródott (de másoknak is hasznos), terjedelmes (mintegy 180 oldalas) állományt érünk el. Ez többek között részletesen tartalmazza a matematika érettségi követelményeket is mindkét szinten.

Itt sürgősen oszlassunk el egy esetleges félreértést! Ne várja el senki azt, hogy a középiskola *kizárólag* az érettségi követelményeknek megfelelő anyagot tanítsa. Az nyilvánvaló, hogy nem maradhat ki a tanított anyagból egyetlen olyan rész sem, ami az érettségi vizsgán számon kérhető. Ugyanakkor a matematika tantárgynak nem az az

egyetlen célja, hogy a tanítvány megfeleljen az érettségi vizsgán (és ez igaz a többi tantárgyra is); ki kell alakítania különböző készségeket, vannak nevelési céljai is, stb. Ha a gyerekek képessége (a rendelkezésre álló idő függvényében) nem tesz lehetővé egyebet, mint a kötelező tananyag megtanítását, a tanár kénytelen ebbe beletörődni; ellenkező esetben azonban a fentiek miatt ki kell azt egészítenie (saját belátása, a rendelkezésre álló idő és a tanterv alapján). Több éves tapasztalat szerint (ha erre a lehetőségek megvannak) megéri a fáradságot a kiegészítő anyag oktatása. S nagyon hasznos az is, ha mód van a középiskolai matematikai előismereteket nem, vagy csak alig meghaladó, a felsőoktatásban az első időkben tanított anyag érintésére. (Ez átsegíti a majdani hallgatót a kezdeti nehézségeken, s így növeli a „túlélési esélyeit”.)

A korábbi években az iskolai (tehát nem a közös érettségi-felvételi) matematika érettségi vizsga feladatait az ún. „Zöld könyv”-ből jelölték ki, s tették közzé a televízióban. 2005-től kezdve ez változik. A jelöltek feladatlapokat kapnak, s ebben a feladatok a teljes szövegükkel szerepelnek majd, s ezekben a füzetekben kell a megoldásokat is kidolgozni. (Más papírt nem szabad használni!) Sürgősen el kell oszlatni egy másik közkeletű tévhitet is. Megjelent egy kétkötetes példatár Egységes érettségi feladatgyűjtemény \times Matematika címmel. Ez a mű nem tölti be ugyanazt a szerepet, mint korábban a „Zöld könyv”, azaz szó sincs arról, hogy ebből válogatják ki a középszintű matematika érettségi feladatait! (Az nem kizárt viszont, hogy ezekhez a feladatokhoz *hasznalók* lesznek majd, sőt, akár a példatárban közöltek valamelyike is előfordulhat.)

Jellegzetessége a középszintű érettségi írásbelinek az, hogy a teljes 180 perccel a vizsgázók nem gazdálkodhatnak szabadon. A feladatsor első részére 45 percet kapnak, tehát valószínű, hogy két füzetben kell dolgozni. Az első rész 10-12 egyszerű feladatot tartalmaz. Akadhat köztük olyan is, amelyben (indoklással!) arra kell válaszolni, hogy egy állítás igaz-e vagy hamis. Előfordulhat teszt-szerű kérdés: a választ 4-5 lehetőség közül kell majd kiválasztani. (Az, hogy a választást meg is kell-e indokolni attól függ, hogy ezt kérik-e; tehát nagyon figyelmesen kell a feladat szövegét elolvasni. A fölösleges „magyarázkodás” miatt időzavarba kerül a vizsgázó, az indoklás elhagyása viszont értékelhetetlenné teheti a választ.) Az első részben szereplő feladatok azonban főként egyszerű számítás után megválaszolható kérdések lesznek. Nagyon fontos, hogy a matematika fogalmaival, legfontosabb számításaival tisztában legyen a jelölt, s ezekre *rutinszerűen* tudjon válaszolni, hiszen egy-egy feladat elolvasására, megértésére és megoldására mindössze 4 perc áll majd rendelkezésre. Az első részből a vizsgázó 30 pontot érhet el.

A középszintű írásbeli vizsga második része is két további részből áll. Az A részben 3, egyenként 12 pontos feladatot kell megoldani. A feladatok több alkérdést tartalmaznak. Ellentétben az első résszel itt a részletszámításokat is meg kell adni. (Az első részben csak ott, ahol ezt külön kérik, s nem ez lesz a jellemző.) A B részben 3, egyenként 17 pontos feladat szerepel, de *ezek közül csak kettőt kell megoldani. A feladatlapon külön erre a célra megjelölt téglalapjában a vizsgázónak meg kell jelölni annak a feladatnak a sorszámát, amelyet nem kíván megoldani.*

Az első pillanatban szimpatikusnak tűnő választási lehetőség nehéz feladat elé állítja az érettségizőt. Át kell látnia (viszonylag rövid idő alatt!), hogy melyik két feladtból érheti el a legtöbb pontot (ehhez mindhárom feladatot meg kell érteni, s meg kell tudni ítélni, hogy a számára mennyire nehéz a megoldás, mennyire boldogulna vele, *ha részleteiben is kidolgozná*). S nem szabad megfeledkeznie arról, hogy a választását megfelelő módon közölje. A próbaérettségi során az volt a tapasztalat, hogy a választás közlését sok tanuló elmulasztotta. A jelenleg érvényben lévő szabály viszont az, hogy a választásukat nem közlők harmadik (utolsó) feladatának a megoldását nem értékelik. A mulasztás tehát akár azzal is járhat, hogy a legjobban sikerült megoldást nem értékelik a vizsgáztatók, viszont egy olyan feladat miatt kap 0 pontot a jelölt, amit meg sem próbált megoldani. (A tervek szerint évek múlva az A részben is 4 feladat közül kell az érettségizőknek hármat választani.) A második rész A és B része között a 135 perc szabadon felhasználható.

Most utalunk az Oktatási Minisztérium honlapján is elérhető szakmai anyagra, mely az érettségi

követelményeket tartalmazza. Ha a jelölt egy tételt alkalmaz, és ha az a középiskola kötelező tananyagához hozzátartozik, nem szükséges a tételt pontosan kimondani; szükséges azonban azt megnevezni, és az alkalmazhatóságát megvizsgálni. (Pl. elegendő kimondani, hogy Pitagorasz-tétel – ezzel megtörténik a megnevezés – az ABC *derékszögű* háromszögben – megtörténik az alkalmazhatóság indoklása.) Ha azonban az alkalmazott tétel nem kötelező vizsgakövetelmény, pontosan ki is kell mondani, nemcsak az alkalmazhatóság feltételét megvizsgálni. Ebben segít eligazodni a korábban megnevezett állomány.

A korábbi években az érettségi dolgozat megoldásában általában nem kellett *pontos* ábrának szerepelni. (Gyakran elegendő volt egy ún. elvi ábra, vagy akár anélkül is meg lehetett a feladatot oldani. Egy pontosan megszerkesztett rajzról azonban el tudta döntení a vizsgázó, hogy elkövetett-e durva hibát, „hihető-e” az eredmény.) Az új rendszerben biztos, hogy kell pontos ábrát rajzolni, ha mást nem, legalább statisztikai diagramot. Ennek pontatlansága, aránytalansága súlyos pontoktól foszthatja meg az érettségizőt. (A próbaérettségi dolgozatokban ez unos-untig előfordult.) S bár „adja magát”, hacsak a szövegből egyértelműen ki nem derül, az ábráról leolvasott eredmények (pl. a koordinátageometriában) általában nem fogadhatók el.

A szóbeli tétel középszinten hat részből áll. Három definícióra vagy bizonyítás nélkül kimondott tételre lehet $3 \times 5 = 15$ pontot kapni, s ezekhez jön még 3 darab 10-10 pontos feladat. A felelet szép és logikus felépítését, a vizsgázó és vizsgáztató közti kommunikációt 0-5 ponttal értékelik.

Konferencia a migráns tanulók nevelésének, oktatásának időszerű feladatairól

Moncz Anikó

Zánka, 2004. október 7-8.

Atörténelem folyamán emberek ezrei kényszerültek otthonaik elhagyására, hogy másutt találjanak menedéket az üldöztetés, fegyveres konfliktusok, politikai erőszak miatt. Az 1951-ben kötött menekültügyi egyezmény hatálya csak az európai menekültekre terjed ki, ugyanakkor tartalmazza a menekültek általános meghatározását, továbbá elismeri, hogy a menekült státuszú személyek bizonyos jogokat élvezhetnek. Védelmük és a róluk való gondoskodás azonban az érintett államok felelőssége és feladata. Magyarország még gyermekcipőben jár a menekült-kérdés megoldásában, ezt volt hivatott kissé kiküszöbölni az október elején, Zánkán tartott értekezlet.

A migráns kategória pontos meghatározása napjainkig nem öltött végső formát, hiszen az Oktatási Minisztérium a tanácskozásán is csupán az idegen anyanyelvű gyermekek integrálására helyezték a hangsúlyt, megfélemlítve azokról a határon túli (magyar) diákokról, akikkel normatív támogatás nélkül foglalkoznak az iskolák.

Sípos János közoktatási helyettes államtitkár bevezető beszédében hangsúlyozta, a minisztérium elsődleges célja megteremteni azokat a feltételeket, melyek a zökkenőmentes együttnevelést biztosítják. Ezt követően Szamadóné Pénzes Erzsébet, a Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal képviselőjében elmondta, először a 2004/2005. tanévtől a hozzájárulás 50%-ára jogosult a helyi önkormányzat az általa fenntartott iskolában olyan nem magyar ajkú, nem magyar állampolgár tanköteles tanuló után, akiknek

törvényes képviselője hazánkban munkavállalás céljából, jogszerű keretek között tartózkodik.

Márta Edit, a Magyar-Angol Kéttannyelvű Általános Iskola igazgatónöje kifejtette intézményük gyakorlatát, melynek elsődleges célja a migráns gyerekek beilleszkedésének megkönnyítése kultúrájukkal való megismerkedés által.

A Menedék Egyesület ismertetett néhány programot, mellyel a civil szervezetek segíthetik az idegen ajkúak beilleszkedését. Az alapítvány helyszíni látogatásokkal, illetve sokrétű tájékoztatással igyekszik megkönnyíteni a külföldiek alkalmazkodását.

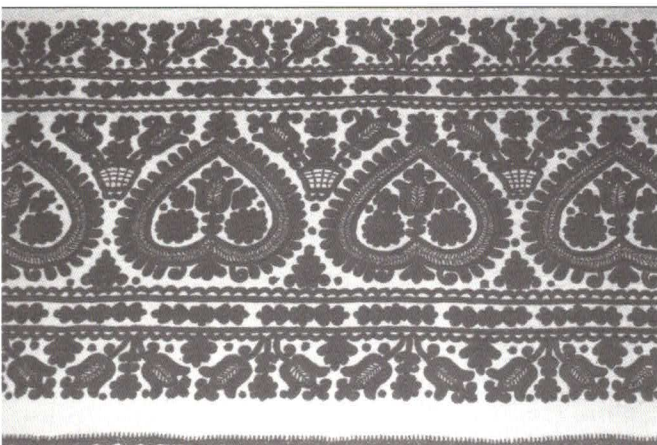
Szerény létszámú hallgatóság előtt mutatták be a gyakorlati teendőket, melyek azokra az iskolákra várnak, ahova külföldi ajkú gyermeket iratnak szülei. A tanintézmények csak abban az esetben kapják meg a diákok után járó kvótát, ha a gyermek szülei magyar menekült-státusszal bírnak hazánkban. Ellenkező esetben az iskola hatáskörébe utalják a probléma megoldását, hiszen az államnak még nincsen határozott álláspontja a kérdés megválaszolására.

Az első nap zárásaként Misia Coghlan asszony (az Eurydice Európai Hálózatának munkatársa) vetítette ki az európai uniós statisztikákat a migráns családok nemzetközi szintű elhelyezkedésére vonatkozóan, illetve megosztotta az érdeklődőkkel e téren szerzett tapasztalatait.

Kovács András, a Magyar Tudományos Akadémia Migrációs Kutatóközpont munkatársa következő napi előadásában leszögezte, hazánkban a magyar állampolgárságért folyamodók döntő többségét a határon túl rekedt magyar családok tagjai alkotják.

Szilassy Eszter szociológus a magyar közoktatásban végzett kutatását ismertette, mely szerint, Magyarországon a középiskolások döntő többsége vonakodva fogadja a külföldieket. Felhívta a figyelmet a szülők és a társadalom felelősségére a gyermekek idegenek iránti toleranciáját illetően.

A konferencia summáját Kovács István Vilmos, az Oktatási Minisztérium főcsoportfőnöke fogalmazta meg. Eszerint Magyarországon a migráns gyermekek száma a jövőben ugrásszerűen nem, de mindenképpen növekedni fog, így a probléma megoldása nem várthat magára tovább.

Jean PIAGET: Hat tanulmány

Dr. Kiss Tibamér

J Piaget a XX-ik század legnagyobb gyermekpszichológusa, a genetikus ismeretelmélet magalkotója, világszerte ismert és nagyra becsült tudós.

A Pszichológiai Társaságok Nemzetközi Szövetségének elnöke, a párizsi egyetem a Sorbonne tanára, P. Fraisse Párizsban az „Akadémiai év” ünnepi megnyitóján /1966-ban/ úgy üdvözölte Piaget-t (a genfi és a párizsi egyetem tanárát), mint aki Pavlovval együtt a XX-ik század pszichológiájának legnagyobb gényusa, a fejlődéslélektanok legkiemelkedőbb kutatója, - egyben kiváló természettudós, szociológus, episztemológus és a tudományok filozófiájának is nagy tudósa.

Én Piaget-nak 1940-41 tanévben voltam a genfi egyetemen és a Rousseau Neveléstudományi Intézetében pszichológus kutató asszisztense – mint a kolozsvári és a debreceni tudományegyetem magántanára. Hazajövet egy félévszázadon át tanítottam tanító- és tanárképző főiskolán és a debreceni egyetem bölcsész tudományi karán Piaget szellemében a fejlődés- és neveléslélektant.

Piaget műveit először /1970-ben/ Kiss Árpád debreceni egyetemi magántanár, majd a 90-es években a Piaget Tanulmányi Kör munkatársai fordították. / Szerkesztő volt Kanazawa József/. Így került kiadásra J. Piaget „Hat tanulmány” műve, amelynek főbb témái:

1. A gyermek szellemi fejlődése
2. A kisgyermek gondolkodásmódja
3. A beszéd és gondolkodás genetikus szempontból
4. Az egyensúly fogalmának szerepe a pszichológiai magyarázatban
5. Fejlődéslélektani problémák
6. A fejlődés és a struktúra az intelligencia lélektanában

Korunkban iskoláinkban a tananyag átadásán túl a gondolkodás nevelése kell legyen főgondja a pedagógusoknak a tanulók önálló gondolkodásának és kreatív képességeinek fejlesztése érdekében. Ebben jó segítséget nyújt Piaget Hat tanulmánya.

(E könyv megvásárolható Debrecenben, a Református könyvesboltban. 4026. Debrecen, Piac utca 9)

Európa: egy megteremtendő társadalom

A Semaines Sociales de France konferenciája Lille-ben

Hámori Ádám

Szepember végén nagyszabású nemzetközi találkozóra került sor az észak-franciaországi Lille városában. Az idén 100 éves Semaines Sociales de France katolikus mozgalom jubileumi konferencián fogadta európai partnerszervezeteit. A rendezvény központi témája a megteremtésre váró európai társadalom volt, valamint az, hogy a keresztény emberek milyen szerepet vállalhatnak ebben az új közösség megalkotásában. Különösen aktuálissá tette a kérdésről való gondolkodást az a közismert tény, hogy az uniós alkotmánytervezet készítői mintha „megfeledeztek volna” az öreg kontinens keresztény gyökereiről. Vajon van-e ezek után helyünk az egységesülő Európában nekünk, keresztényeknek?

A mintegy ötezer résztvevő – közel ötödük Franciaországon kívülről érkezett – a kérdésre számos ismert közéleti személyiség közreműködésével kereste a választ. A négy napon át, szeptember 23-tól 26-ig tartó konferenciát olyan neves előadók is megtisztelték jelenlétükkel, mint Pierre Mauroy, volt francia miniszterelnök, René Rémond, a Francia Akadémia tagja, Jean-Claude Juncker, luxemburgi miniszterelnök, Jacques Delors, a Notre Europe alapítvány elnöke és az Európai Bizottság volt elnöke; valamint professzorok, az Európai Parlament képviselői és más, az egyházi, civil és közéletből ismert emberek több országból. Európa keleti felét cseh, szlovák, lengyel, horvát és román előadók képviselték. A megnyitó előadást nem kisebb személyiség, mint Romano Prodi, az Európai Bizottság leköszönő elnöke tartotta a 25 tagú Európa jövőjéről, ezzel is jelezve azt Unió élénk érdeklődését a hasonló rendezvények iránt.

A szeptember 24-i, pénteki előadásnapon a felszólalók azt elemezték, hogy milyen szerepet játszottak és játszanak a keresztények a mai európai társadalmak életében. René Rémond történész, akadémikus történeti visszatekintésében hangsúlyozta: noha Franciaországban az egyház az államtól teljesen elválasztva működik, mégis magától értetődő, hogy a keresztény embereknek fontos szerep jutott a társadalomban. A hívek jelen vannak az üzleti életben, a politikában, a szakszervezetekben és a legkülönbözőbb egyesületekben. Részesei a közéletnek, így hozzájárultak az európai gondolat létrejöttéhez is. A XIX. század végétől jelentős változ-

son ment át a katolikus egyház, amikor a hívek a szociális kérdéseket és a társadalomról alkotott elképzeléseiket „bevitték a templomba”. Az egyháznak is egyre fontosabbá vált, hogy érdeklődési köre szélesedjen, lefedve mind több társadalmi kérdést. Lassan sikerült elfogadtatnia a politikai vezetőkkel, hogy munkájuk során az etikai megfontolásokat is számításba vegyék. Ekképpen befolyásolta a kormányzati döntéshozatalt is. Büszkén kijelenthetjük: Európa nem lenne ma, ha a kereszténység nem adja hozzá saját értékeit. Gondoljunk csak a szolidaritás eszméjére, a munka méltósága vagy a szubszidiaritás elvére, melyek mind az egyházból kiinduló törekvésekből váltak általánosan elfogadott célkitűzésekké. Végül, René Rémond a keresztények felelősségéről szólva kiemelte: jelen kell lennünk a társadalomban, vállalva hitünket, és pedig együttműködve a társadalom egészével, nem csak a magunk szűk körein belül. Azonban hozzátette: az egyház nem valami nyomásgyakorló csoport, nem is kisebbség, amelynek jogaiért vagy a többség figyelméért kell szót emelnie. Nincsenek sajátos érdekei, sem védelemre szoruló szabadságjogai. Meg kell őriznünk önazonosságunkat és intézményeinket, de nem zárkozhatunk be. Olyan, speciális területeken tevékenykedő csoportokat kell létrehozunk, amelyek nyitottak az egyetemes törekvések iránt is.

Andrea Riccardi történész, a Szent Egyed Közösség alapítója az európai keresztény felekezetek XX. századi közeledéséről beszélt, valamint a katolikus egyház megújuló szemléletéről. Ebben többek között arról is, hogy napjainkra a hit személyes döntés kérdése, az egyházhoz tartozás életmód lett. A vallásosság egy záródoklathoz hasonlít. Nem igaz, hogy véget ért volna, ellenkezőleg: csak most kezdődik. Sokat kell még felfedeznünk, csak most kezdjük jobban megérteni a vallás üzenetét. A mai plurális társadalom bonyolult, összetett együttélést jelent, célja csak önmaga gyarapítása. A kereszténység alapja viszont a szilárd hit, így képes elfogadni a sokféleséget. Ezért kötelességünk elutasítani a civilizációk összezapásáról szóló teóriákat. Valljuk, hogy nem élhet senki magában, senki sem sziget. Az egyház feladata, hogy segítse az emberek együttélését, együttműködését, egymás jobb megértését.

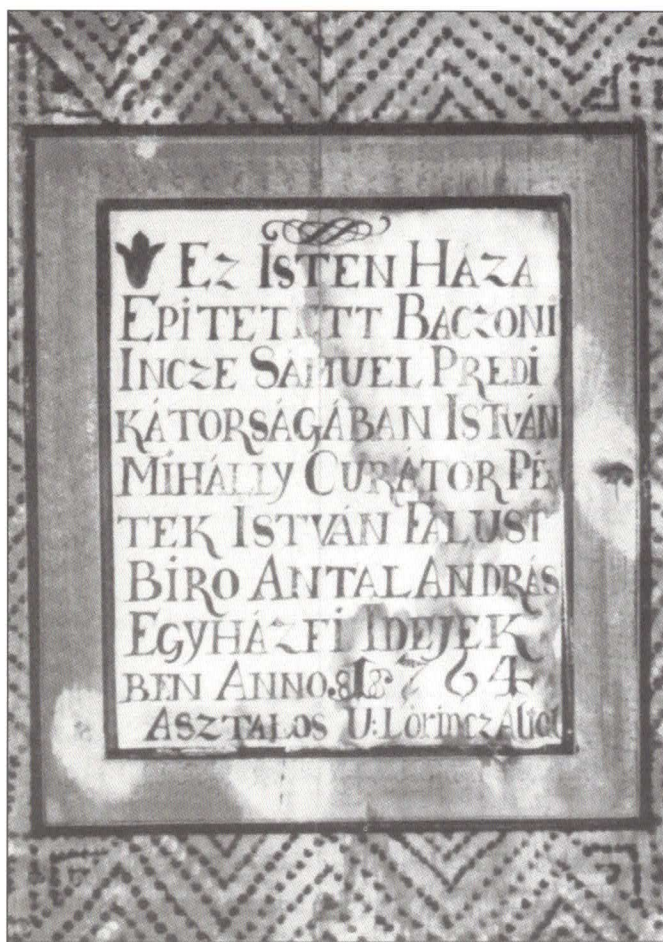
Rendkívül nagy érdeklődés övezte az EU Bizottság volt elnökének, Jacques Delors-nak előadását az EU eredményeinek értékeléséről. Delors mondandójának élén kiemelte: számára a legfontosabb, hogy az eredmények találkozzanak a polgárok várakozásával. Vagyis, hogy érezzék: egy megérthető, átlátható közösséghez tartoznak, ahol tudni lehet, hogyan születnek a döntések, és miért ki a felelős. Ehhez még számos teendőnk van. Az Uniónak először is elfogadható célokat kell kitűznie, mint a szolidaritás, a kulturális örökség védelme, a fenntartható fejlődés, a versenyképesség elősegítése. Ugyanakkor a szubszidiaritás elve nem csak az ellenőrzött, kiegyensúlyozott hatalomgyakorlást jelenti, hanem azt is, hogy valóban ösztönözni kell az alulról jövő kezdeményezéseket. A kormány és a kormányzottak között közvetítő közegre van szükség, például szakmai civil szervezetekre. A valódi politikai társadalomhoz pedig igazi képviselői pártokat kell építeni. Európában ez még mind hátra van. Az Unió befolyása Delors szerint elsősorban a gazdasági és társadalmi kohézió erősítésével növelhető, ehhez lépésről lépésre fejleszteni kell az elmaradott térségeket. Az Unió változik, fejlődik, de az európai szellemiség változatlan. Európa az egyetemesség és az alkotókészség hazája; küldetése, hogy a

lehető legjobb legyen önmaga számára, de ne záródjon be senki előtt. Védelmet nyújtson elért eredményeire, de ne kényszerrel, hanem jó példával győzzön meg másokat.

Pénteken este a jelenlévők a Semaines Sociales de France 100 éves fennállását ünneplő előadássorozaton vehettek részt. Az előadók, köztük a Semaines Sociales elnöke, Michel Camdessus, és Lille püspöke, Gérard Defois bemutatták a szervezet elmúlt egy évszázados tevékenységét és célkitűzéseit. A katolikus kötődésű mozgalom 1904-ben, válságos időszakban jött létre: válság volt a politika, a gazdaság és az egyházi élet területén egyaránt. Ettől az időtől fogva az általuk megrendezett találkozók az eszmecsere, a közös gondolkodás és a különböző nézetek közelítésének színterévé váltak. A mozgalom célja, hogy elősegítse a társadalom jobb megértését az Evangéliumok fényében, felismerje az új kihívásokat, és párbeszédet kezdeményezzen róluk, ösztönözze és felkészítse a keresztényeket közéleti szerepvállalásra. Az éves találkozók az évtizedek során a különböző francia városokban keresztények ezrei találkozhattak, hogy tájékozódjanak egymástól, és egy békés, testvéries világ képét rajzolják fel.

Szombaton a konferencia szekcióüléseken folytatódott. Hat fórumon tárgyalták az európai társadalom előtt álló kihívásokat, és az azokra adható válaszokat: a család, a béke szolgálata, a szabadság és vallás, a demokrácia és részvétel, a fenntartható fejlődés, és a szegénység témaköreiben. Az egyes fórumok zárónyilatkozataiból érdemes megemlíteni azokat a pontokat, amelyeket Michel Camdessus, a Semaines Sociales elnöke is kiemelt vasárnapi záróbeszédében. A béke nem természetes állapot: a béke Isten ajándéka, és a mi erőfeszítéseink eredménye. Ezen a téren Európának lényegesen többet kell tennie, hogy elősegítse a párbeszédet, a nemzetek és kultúrák kölcsönös megértését a nemzetközi politikában is. Camdessus továbbá megjegyezte, hogy Európában még mindig nincs egységes családpolitikai koncepció, de attól is messze vagyunk, hogy a törvényhozatalnál általában figyelembe vegyék a családok érdekeit. Mindannyiunk felelőssége tehát, hogy az ügyben erőfeszítéseket tegyünk. Ahogyan mindenki kötelessége a maga helyén részt venni a közéletben: az Európai Unió nem maradhat többé bürokratikus óriásszervezet.

A konferencia zárásaként római katolikus szentmisére került sor, amelynek keretében imádságok hangzottak el több nyelven az európai népek békéjéért és a világ boldog jövőjéért. A szertartás keretében az uniós tagállamok képviselői felvonultak nemzeti zászlóikkal a hívek előtt.

Felhívások a Magyar Református Neveléssel kapcsolatban

A.) Illusztrációk

A Magyar Református Nevelés című református pedagógiai szakfolyóirat pályázati felhívást tesz közzé református iskolák tanulói, tanárai, református gyülekezetek tagjai, a lap olvasói és azok hozzátartozói részére a lap illusztrációinak elkészítésében való közreműködésre.

Pályázni olyan fotók (papírkép vagy digitális felvételek) és képzőművészeti alkotások beküldésével lehet, melyek:

- A beküldő által készített eredeti alkotások. (Korhátár nincs. Beküldő lehet egy intézmény is.)
- Tematikus vagy szerzői sorozatnak tekinthetőek (fotó esetében legalább 12 darab, grafika, rajz, metszet stb. esetén legalább 5 db.)
- Alkalmasak arra, hogy fekete-fehér nyomdai kivitelben is megjelenjenek.
- Megfelelően igényes kivitelűek, tartalmukban is méltóak egy országos lapban való megjelenésre.

A pályázathoz mellékelni kell a szerző 6-8 soros bemutatkozását, valamint egy Nyilatkozatot, hogy az alkotások a Szerző tulajdonában vannak, hozzájárul az alkotások megjelentetéséhez a lapban és a lap elektronikusan rögzített változatában.

(Intézmény esetén minden alkotó írja alá).

A pályázat beküldési határideje: 2005. február 18.

Elbírálók: az RPI munkatársai, felkért szakértőkkel. A beküldött pályamunkákat 2005. áprilisában visszaküldjük.

Az 1-5. helyezett díja: az alkotások megjelentetése a Magyar Református Nevelés című lapban.

B.) Önkéntes közreműködés a szerkesztésben

A Magyar Református Nevelés című református pedagógiai szakfolyóirat felhívást tesz közzé református iskolák tanárai, református gyülekezetek tagjai és a lap olvasói részére a lap szerkesztési munkáiban való közreműködésre.

A közreműködő feladata:

- az elkészülő kéziratok bekérése,
- kapcsolattartás a szerzőkkel,
- nyelvi ellenőrzés,
- korrektúra,
- a lap rovatainak gondozása.

A közreműködő jogosult lesz a szerkesztő cím használatára, költségtérítésre.

A pályázathoz beküldendő szakmai önéletrajz, kompetenciák igazolása (esetleg korábbi hasonló feladatok bemutatása), anyagi igények megjelölése. Az első pályázati kör után személyes elbeszélgetésre is sor kerülhet.

Az RPI fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek tekintse és a feladatkört felkérés alapján töltsse be.

A pályázat beküldési határideje: 2004. december 18.

E számunk szerzői:

Bay László	középiskolai tanár, Lévay József Református Gimnázium, Miskolc
Hámori Ádám	egyetemi hallgató, PPKE BTK
Dr. Kiss Tihamér	pszichológus, ny. egyetemi magántanár, Debrecen
Dr. Lénárt Attila	igazgató, Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma és Általános Iskolája
Moncz Anikó	RPI munkatárs
Dr. Nagy Sándor	főgondnok, Az MRE Zsinata világi elnöke
Papp Kornél	irodavezető, Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Oktatási Irodája
Dr. Pótor Imre	református lelkész, tanár, Vásárosnamény
Dr. Szilágyi Ferenc	a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának ny. dékánja, a Mezőtúri Szegedi Kis István Ref. Gimnázium és Szakközépiskola Igazgatótanácsának elnöke
Timáriné Király Sarolta	tagintézmény vezető, Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma és Általános Iskolája

E számunk fotóit a cikkek szerzői bocsátották rendelkezésünkre.

A szöveggözi illusztrációk a kőrösfői református templomban készültek. (MG.)

Körösfő

Lapunk e számának illusztrációi a Körösfői Református templomban készültek 2004 szeptemberében, az ORTE útja során.

Körösfő a legismertebb kalotaszegi tiszta magyar falu a Sebes-Körös eredeténél, Körösfő, a Riszeghegy (747 m.) alatt, ahonnan majdnem az egész vidék belátható.

A helység eddig ismert első említése 1276-ból való, ekkor a gyalui káptalan birtokát képezte. A reformáció térhódítása nyomán 38 család kivált a káptalan fennhatósága alól, és megalapította a mai Körösfőt. A templom faragott csillárján ma is látható az alapító 38 család neve és nyíljele.

A kézművességet a falu földesúr-asszonya fejlesztette, a Gyarmathy házaspár a XIX. század végén fellendítette a népművészeti háziipart. (Szóttések, fafaragások.) Ma a Fekete-tengertől a Balti-tengerig vannak kereskedelmi kapcsolataik. A falu főutcája valóságos bazársorrá alakult át, ahol a turista megtalálja az Erdély-szerte faragott, hímezett, korongozott népművészeti tárgyakat is.

Móricz Zsigmond 1942-ben járt itt. Megnézett mindent: a házakat, a berendezéseket, a varrottasok, a faragások díszítését, a kultúrházat, a templomot, a temetőt, s ilyeneket mondott: „Az első csoda számomra az, hogy a kalotaszegieknek ez a viselete és faluja ma is megvan. De a második csoda az, hogy ebben a ruhában és faluban ilyen modern gondolkodású emberek laknak... Mennyi lelki gazdagság, idealizmus kell ilyen művészet megteremtéséhez és fenntartásához. És milyen erőt mutat ez a fajta, amely egyszemélyben földműves, iparos és kereskedő is.”

A falu református temploma, mely a dombtetőről vigyázza a települést. Négy fiatornyos, fasisakos tornya, népies belseje méltán híres. Középkori templom alapjain, a régi lebontása után épült, a torony sisakja 1764-ben készült. Fazsindely fedí. 1833-ban kibővítették, így nyerte el a mai alakját, mely a magyar népi építészet egyik legszebb formája.

Mennyezetét kazetták borítják, ezek több történelmi idő emlékei. A karzat aljának kazettáit az 1600-as évek végén Gyalui Asztalos János készítette. A mennyezeti kazettákat id. Umling Lőrinc 1764-ben festette. Az orgonakarzat mellvédjének kazettái „fiatalabbak”: 1835-ben készültek. A padok és az úrasztala is szépen festett. A templom díszei a piros írásos varrottas terítők. Orgonáját 1841-ben építették a híres kolozsvári Kolonics műhelyben.

A (faluk és a) gyülekezet száma mintegy 1000 fő.

A templomban őrzik II. Rákóczi György török szőnyeget. A boldogtalan fejedelmet 1660. május 22-én Magyarlóna határában a törökök megverték, és a csatából sebesülten Várad felé futott. Körösfőn a templom citermében egy nagy kőrisfa alatt erre a két szőnyegre heveredett le. Mikor továbbfutott, ezt a két szőnyeget emlékül itt hagyta. A templom körül fallal körülvett cinterem, s a cinteremben kopjafás temető. Minden halott a napba, azaz keletre néz. A temető első sorában régi papok s régi iskolamesterek, akik ezt a népet a hitében s magyarságában megtartották.

A templomban megtekinthető az 1998-ban Pécsi L. Dániel által tervezett, és Erdély püspöke által felszentelt címeres zászló, és itt található egy égetett kerámia dombormű, melyen II. Rákóczi Ferenc és Körösfő címere látható. Ez utóbbit Petrás Mária csángó iparművész készítette. A templomot körülvevő falban a tatárok által tönkretett középkori dombormű is fellelhető.

A díszítőhímzéssel eredetileg a vállfűs ingnek a vállrészét és ujját varrták ki. A varrottasok népszerűsödése óta alkalmazzák díványpárnák és terítők díszítésére. Kétfajta öltésmóddal varrják: sinyorral és sujtával. A sinyor hurkoló öltés, ezzel varrják a minta fővonalait; a sujta pedig egyszerű tömött lapos öltés, ebben a szálak egymással párhuzamosan haladnak, ezeket a szélesebb formák és körök kitöltésére használják.

Irodalom: Szacsвай Imre – Dr. Kicsi Sándor: Erdélyi utakon.- Bp: Kossuth Nyomda, 1988.

www.erdelyiturizmus.hu

Antos Árpád: Barangolások Erdélyben.- In: www.hetedhethatar.hu

KÖVETKEZŐ SZÁMAINK TARTALMÁBÓL

Misszió az iskolában
 Hitre nevelés
 Kovács Lajos emlékezete
 Európa kapujában - A természettudományok az európaiság színvonalán
 Az új történelem érettségi
 Hit- és erkölcsstan próbaérettségi
 Szabó Dezső reformátussága
 Pro Memoria
 Pedagógus csendesnap Miskolcon

MEGRENDELÉS

Lapunk előfizethető postai csekken vagy átutalással (OTP 11701004-20192129). A közlemény rovatba írják bele az előfizető nevét és az MRN 2004 rövidítést. Kérjük, ügyeljének arra, hogy olvasónkat azonosítani tudjuk!

Éves előfizetési ár: 1725 Ft / év (1500 Ft + 15% ÁFA)
 Kedvezményes előfizetési ár* 1265 Ft / év (1100 Ft + 15% ÁFA)
 ORTE-tagoknak ingyenes.
 A 2004. évi további lapszámok megrendelhetőek 656 Ft (570 Ft + 15% ÁFA) áron.

* Református egyházközségeknek, református közoktatási intézményeknek és ezek munkatársainak, lelkészeinek, református közoktatási szakértőknek, valamint a legalább két éve előfizetőknek.

MEGRENDELÉS

Megrendeljük a **Magyar Református Nevelés** pedagógiai szaklap 2004. évi számait _____ példányban. (Az ez évi 4 lapszám ára 656 Ft.)

A megrendelő megnevezése: _____

A megrendelő címe: _____

 cégszerű aláírás

Magyar Református Nevelés

Kiadja a Református Pedagógiai Intézet (RPI)

Felelős kiadó: *Márkus Gábor*

Felelős szerkesztő:
Márkus Gábor

Szerkesztőségi titkár:
Lovas Eszter

1146 Budapest, Abonyi u. 21.
 Postacím:

1440 Budapest 70., Pf: 5.

Tel./Fax: 06-1-351-9842

E-mail: refpedi@hu.inter.net
suli5142@bp.sulinet.hu

Tervezés és tördelés:

smArt DesignStudio

www.sm-art.hu

Tel.: 06-87-571013

E-mail: info@sm-art.hu

ISSN: 1585-7565

Megrendelni a 2004. év számait a kiadó címén lehet.

Megjelenik évente kilenc alkalommal Stichting Hulp Oost-Europa és az Oktatási Minisztérium támogatásával. Észrevételeiket szeretettel várjuk!

